

EPA

2004-2014

A MAGYAR GRAFIKA DIGITÁLIS VÁLTOZATA
A MEK EGYESÜLET MEGBÍZÁSÁBÓL
AZ INTERNET SZOLGÁLTATÓK TANÁCSÁNAK
TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT
AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
E-SZOLGÁLTATÁSI IGAZGATÓSÁGÁN,
AZ E-KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSOK OSZTÁLYON,
2014-BEN,
AZ ELEKTRONIKUS PERIODIKA ARCHÍVUM
ÉS ADATBÁZIS FENNÁLLÁSÁNAK
10. ÉVFORDULÓJÁN.

III. évf.

8. szám * 1922. évi október hó

Labor
omnia vincit!

Magyar Grafika

A magyar grafikai iparágak fejlesztését szolgáló folyóirat. Szerkeszti és kiadja Biró Miklós. Megjelenik évenként tíz szám. Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest, Aradi-utca 8. Telefon: 92-70

ezeknél a cégeknél vásároljunk!

BETŰ ÉS LÉNIA

Első Magyar Betüöntőde rt. Budapest VI, Dessewffy-utca 32. Divatos zöveg- és címvetők minden nyelvhez. Sima és mintázott rézléniák. Elvállalja teljes nyomdai berendezések szállítását.

Freund-Barát-féle papirnagykereskedés és grafikai szaküzlet Budapest V, Országház-tér 4. Telefon 82-35.

Fuchs Dávid grafikai szaküzlet Budapest VI, Aradi-utca 22. Telefon 21-91.

Horvát Lajos grafikai szaküzlet Budapest VI, Aréna-út 80. szám. Telefonszám József 32-03.

Pusztai Zsigmond grafikai szaküzlet Budapest V, Tátra-utca 6. Telefon 31-43.

Universal grafikai szaküzlet rt. Budapest VIII, Rákóczi-tér 2. sz. Telefonszám József 48-12.

»OFÉ« *Olvasztó és Fémértékesítő* VI, Vasvári Pál-utca 8. Telefonhívó 94-68. Linotype-, stereotípus, angol ón, antimón. Ólomsalakért cserébe ólmot ad.

F E S T É K

Berger és Wirth kő- és könyvnyomdai festékgyár, hengeröntőde, Budapest IX, Márton-utca 19.

Fuchs Dávid grafikai szaküzlet Budapest VI, Aradi-utca 22. Telefon 21-91.

Gebr. Schmidt G. m. b. H. Frankfurt a/M. kő- és könyvnyomdai festékek le-rakata: *Freund-Barát-féle* papirnagykereskedés és grafikai szaküzlet Budapest V, Országház-tér 4. Telefon 82-35.

Hans Wunder G. m. b. H. kő- és könyvnyomdai festékgyár Berlin-Wilhelmsberg. Vezérképviselő és egyedüli raktár: *Goldstein Adolf Utóda* grafikai szaküzlet Budapest VII, Kazinczy-utca 32. Telefon József 123-95.

Horvát Lajos grafikai szaküzlet Budapest VI, Aréna-út 80. szám. Telefonszám József 32-03.

Kallina Zdenko grafikai szaküzlet Budapest VIII, Mátyás-tér 16. Telefon J. 14-16.

Kast & Ehinger G. m. b. H. nyomda-festékgyár magyarországi fióktelepe Budapest IV, Ferenciek-tere 4. Telefon 46-08. Gyárak: Wien, Stuttgart és Newyorkban.

Lorilleux Ch. és Társa a világ leg-régibb és legnagyobb nyomdai festékgyára. Iroda Budapest IV, Ferenc József-rakpart 27. Gyár Budafokon. Telefon 37-58 és 83-29.

Universal grafikai szaküzlet rt. Budapest VIII, Rákóczi-tér 2. sz. Telefonszám József 48-12. *Dr. Gustav Wicke* berlin-tempelhofi festékgyár magyarországi vezérképviselő.

L I T O G R Á F I A

Átnyomópapírok és nedves transzparens-papír és az összes cikkek kaphatók a *Freund-Barát-féle* papirnagykereskedés és grafikai szaküzletben Budapest V, Országház-tér 4. Tel. 82-35.

Kallina Zdenko grafikai szaküzlet Budapest VIII, Mátyás-tér 16. Telefon J. 14-16.

G É P J A V Í T Á S

Nyomdai és könyvkötészeti gépek, minden rendszerű szedőgépek javítása *Dénes Aladár* okl. gépészmérnök gépműhelyében Budapest V, Váci-út 28. Telefon 180-98.

Horvát Lajos grafikai szaküzlet Budapest VI, Aréna-út 80. Telefon J. 32-03. Javításokat szavatosság mellett vállal.

Klein Ernő gépműhelye Budapest VII, István-út 4. Telefon József 72-39. Gépjavításokat, gépalkatásokat, szerelést és transzmisszióberendezést szakszerűen és gyorsan eszközöl.

Róna és Pusztai grafikai gépek és szerelvények gyára Budapest III, Bécsi-út 42. Telefon 54-48.

Wörner J. és Társa gépgyár rt. Budapest V, Váci-út 48. Tel. 14-69 és 61-90.

H E N G E R A N Y A G

Berger és Wirth kő- és könyvnyomdai festékgyár, hengeröntőde, Budapest IX, Márton-u. 19. Hengeröntést vállal a legjobb anyagból. Jobb és olcsóbb a házi öntésnél.

Freund-Barát-féle papirnagykereskedés és grafikai szaküzlet Budapest V, Országház-tér 4. Telefon 82-35.

Fuchs Dávid grafikai szaküzlet Budapest VI, Aradi-utca 22. Telefon 21-91.

Lorilleux Ch. és Társa, a világ leg-régibb és legnagyobb nyomdai festékgyára, hengeranyaggyár és hengeröntőde. Iroda Budapest IV, Ferenc József-rakpart 27. Gyár Budafokon. Tel. 37-58, 83-29.

Universal grafikai szaküzlet rt. Budapest VIII, Rákóczi-tér 2. szám. Telefonszám József 48-12.

P A P I R N E M Ű G Y Á R

»*Steyrermühl*«-papírgyár különlegességei: műnyomó, kromó, pauz, pergamentpótló, rajz- és egyébfajta papírosok. Magyarországi vezérképviselő: *Freund-Barát-féle* papirnagykereskedés és grafikai szaküzlet Budapest V, Országház-tér 4. Tel. 82-35.

Grósz és Vidor papirnagykereskedés Budapest VII, Kertész-utca 20. Telefon József 126-54.

Haynald papírkereskedelmi rt. a H. H. Ullstein leipzigi cég magyarországi képviselője Budapest V, Bálvány-utca 15. Telefon 45-33.

Hartmann Vilmos papírkereskedelmi rt. a Leykam-Josefsthali rt., a Pitteni papírgyár rt., a Heinrichsthal papírgyári rt., a Roeder Gusztáv és fia és a Rózsahégyi cellulóze- és papírgyár rt. képviselője Budapest VI, Eötvös-utca 9.

Grosz és Bányász papíráru gyár Budapest VI, Aradi-utca 22.

Vértesi Aladár levélboríték- és papírneműgyár Budapest IV, Fővámter 4. sz. Telefon J. 102-51, J. 102-52, J. 62-49.

K L I S É K

Sokszorosítóipar rt. Budapest VII, Tisza Kálmán-tér 6.

N Y O M Ó G É P

Fuchs Dávid grafikai szaküzlete VI, Aradi-utca 22. Telefon 21-91.

Freund-Barát-féle papirnagykereskedés és grafikai szaküzlet Budapest V, Országház-tér 4. Telefon 82-35.

Horvát Lajos grafikai szaküzlet Budapest VI, Aréna-út 80. Telefon J. 32-03.

Klein Ernő gépműhelye Budapest VII, István-út 4. Telefonszám József 72-39. A *Böhm & Herber* würzburgi gyorsajtógár vezérképviselője. Új és javított nyomógépek állandóan raktáron.

Pusztai Zsigmond grafikai szaküzlet Budapest V, Tátra-utca 6. Telefon 31-43.

Universal grafikai szaküzlet rt. Budapest VIII, Rákóczi-tér 2. sz. Telefonszám József 48-12.

Wörner J. és Társa gépgyár rt. Budapest V, Váci-út 48. Tel. 14-69 és 61-90.

S Z A K Ű Z L E T

Freund-Barát-féle papirnagykereskedés és grafikai szaküzlet Budapest V, Országház-tér 4. Telefon 82-35.

Fuchs Dávid grafikai szaküzlete VI, Aradi-utca 22. Telefon 21-91.

Goldstein Adolf Utóda grafikai szaküzlet, Budapest VII, Kazinczy-utca 32. Telefon József 123-95. Raktáron tart festéket, fűződrótot, matricaport s minden egyéb nyomdai anyagot.

Horvát Lajos grafikai szaküzlete Budapest VI, Aréna-ut 80. Telefonszám József 32-03. Az ország egyik legnagyobb grafikai gépraktára. Javításokat szavatosság mellett vállal.

Pusztai Zsigmond grafikai szaküzlet Budapest V, Tátra-utca 6. Gépek, szerelvények, anyagok és festékek raktára. Elsőrangú képviselő. Teljes nyomdai berendezések szállítását is vállalja.

Universal grafikai szaküzlet rt. Budapest VIII, Rákóczi-tér 2. Tel. J. 48-12. Új, használt és javított kő- és könyvnyomdai, könyvkötészeti gépekből s egyéb felszerelésekből, anyagokból nagy raktárt tart.

K Ö N Y V K Ö T É S Z E T

Vászon könyvkötészetek, nyomdák és dobozgyárak részére *Freund-Barát-féle* papirnagykereskedés és grafikai szaküzlet Budapest V, Országház-tér 4. Tel. 82-35.

Fuchs Dávid grafikai szaküzlet Budapest VI, Aradi-utca 22. Telefon 21-91.

G É P G Y Á R A K

Dresdener Schnellpressenfabrik A.-G. és a *Preusse & Comp. A.-G.* Leipzig. Magyarország és az utódállamok részére képviselő *Freund-Barát-féle* papirnagykereskedés és grafikai szaküzlet Budapest V, Országház-tér 4. Tel. 82-35.

Róna és Pusztai grafikai gépek, vas- és fémszerelvények gyára, Budapest III, Bécsi-út 42. Telefon 54-48.

Wörner J. és Társa gépgyár rt. Budapest V, Váci-út 48. Tel. 14-69 és 61-90.

Magyar Grafika

A grafikai iparágak fejlesztését szolgáló folyóirat
Szerkeszti és kiadja Biró Miklós

Megjelenik június és július hónapok kivételével havonként. Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest VI, Aradi-utca 8.
Telefon: 92-70, 23-45

Előfizetési díj egy évre 1000 K. Egyes szám ára 100 K. Hirdetések egyszeri közlésének díja cicerósoranként 50 korona, éves hirdetésekénél 40 korona

N y o m d á s z j u b i l e u m o k

egész sorát ünnepeltük mostanában. A jubiláns szaktársakra oly nevezetes jelentőségű ünnepeket kétségtelenül ugyanazzal a benső kollégialis és testvéries szeretettel és tiszteletadással ültük meg, mint régebben. A jubileumok külső fénye és ünnepélyessége azonban nyomába sem jöhet az évtizeddel ezelőtti jubileumok külsőségeinek. Ez utóbbiaknak elmaradhatatlan kísérő jelensége volt az *emlékkönyv*, amelyben a jubiláns életrajzát, szakmabeli és társadalmi téren kifejtett működését méltatták pályatársai.

Ezek az emlékfüzetek mintha kimentek volna a divatból! Kár, nagy kár. Ilyen jubileumi emlékkönyv nemcsak megemlékezést jelentett egy-egy jelentős évfordulóról, hanem a jubiláns barátainak és tisztelőinek az utókor számára megörökített hódolatát és szeretetének megnyilatkozását juttatta érvényre Gutenberg művészetének művelőihez legméltóbb formában. Az emlékfüzet a jubilánsnak emlékezetébe idézte szakmabeli pályafutásának nevezetesebb stációit, derűsebb-borúsabb napjait egyaránt s bármily szerény is volt egész életében: az emlékkönyv megértette vele, hogy ő is számottevő és tiszteletreméltó egyénisége a mi külön kisded nyomdásztársadal-

munkának. A pályatársak pedig erőt és kitartást merítettek a létért folytatott nehéz küzdelmükhöz.

De nemcsak kortörténeti vonatkozásai miatt volt fontos a jubileumi emlékkönyv, hanem azért is, mert *mindenkor igen élesen tükrözte vissza iparunk technikai fejlettségét*, mert noha legtöbbször »potya«-munka volt, mégis a lehető legnagyobb gonddal és raffineriával állították elő.

Az emlékkönyvkiadás évtizedes tradíciójával való szakítást mindkét szempontból fájjaljuk s őszintén megmondjuk: nem tudjuk megérteni.

Bizonyos, hogy a pályatársak pusztán tisztelete és szeretete az ily emlékkönyvek anyagi fedezetét a munkászsebekből előteremteni nem képes. Az emlékkönyvek kiadásának tradícióját tehát a munkaadóknak kellene ezentúl ápolni. Mindenképpen bizonyos, hogy egy-egy pályatársunk 40-50 éves küzdelmes, munkában eltöltött multtal a háta mögött megérdemli a megemlékezésnek ezt a szerény formáját.

Végtelenül örvendenénk, ha e sorok nyomán az emlékkönyvek tradíciója újból a régi fényében feléledne. Nemcsak a munka és a munkában eltöltött kor különösebb megtisztelését látnók ebben, hanem *a szép munkára való törekvést is*.

Í z l é s m i n d e n n a p r a

Talán egyetlen korban sem voltak a történelem folyamán olyan kényes életigényei az emberiségnek, mint a tizenkilencedik század gyermekének. A fokozódó jólét, mely a demokratikus jogkiterjesztés és a népek gazdasági fellendülését nyomon követte, egyre nagyobb szépséget, szomjat ültetett a lelkekbe. A létért folyó heves harcok szinte minden társadalmi rétegben megnövelték a »csendes órák szép eszményeit,« az otthon, a lakás, a művészet, a szép holmik, a köny-

vek és a műgyűjtés örömeire való vágyakozást. Az egyre durvuló életharc egyre tisztuló amatőr-ideálok vált ki a kultúremberekből. Ruskin kortársai és tisztelői tisztában vannak a szépségnek, a művészetnek, az ízléses környezetnek nagy erkölcsnemesítő és lélekemelő hatásával. Az ilyen eszmék, mint a nagy angol szociáلسztétikuséi, lassan szivárognak lefelé, de erősen megfestik a társadalom szineződését. És a jelenkor szépségtörekvéseinek legszebb fejezetei éppen azok a

csendes, szeretettel és szenvedéllyel írt evangéliumok, melyekben a legbölcsebb elmék a szépség országának eljövételét hirdetik. Nem Ruskin és köre, nem az angol Morris és a prerafaeliták teszik ezt egyedül. A század második felében csaknem minden nagyhatású nevelő és szociológus hozzáfűzi a boldog otthon képzetét a jövő eszményeihez s benne művészetet kíván mindennapra.

Az eszmék, melyek eleinte csak kóvályognak, a mult század kilencvenes éveiben egyre határozottabban elrendeződnek. Tisztázódásukat nagyban elősegíti egy harc, amely — ha látszólag elvi, sőt elméleti célokért folyik is — alapjában mégis sok és jelentős gyakorlati eredménnyel járt. A »l'art pour l'art«, az önmagáért való művészet álláspontjának harca ez az utilitárius, a hasznos művészetekkel. Az egyiknek élén egy kifinomult életélvező, előkelő szellem, a szép szavak és halk finomságok inyence áll, Wilde, aki a művészet legkényesebb elzárkózottságának arisztokratikus védelmezője. Költészet és festészet, zene és tánc oly fenomenek az ő szemében, mint virágillat vagy felhőrebbetés. Menten minden életcéltól, haszonhajástól, erkölcsnemesítéstől, önmagukért élnek e művészetek és minden praktikus gondolat fájdalmas sikollyá válik bennük. Semmi sem ellenszenvesebb az ő szemükben, mint egy költemény, mely oktatni akar, egy kép, amelyet vallási tartalommal töltenek meg, vagy bekeretezve paravent-nak használnak. Semmi sem irtóztatóbb nekik, mint a nyárspolgár, aki telve van szép citátumokkal és művészet még a konyha-berendezése is. Szemben velük a másik álláspont: a művészet haszonelméletének írói. Ki a képviselőjük? Talán Guyau, a francia bölcsész. Vagy Tolsztoj, a századnak legnagyobb moralista-művésze. Nyíltan hirdetik: az irodalom, melyet nem tölt meg a lelkek nemesítésének vágya, a festmény vagy szobor, mely nem akar magasrendű eszményeket szolgálni, emberiséget, vallást, milliók boldogulását, meddő és értéktelen. Szép, de parázna szórakozás, üres időtöltés csupán.

Hosszú ingadozások, heves és eldöntetlen assaut-
kört folyt a harc. Az impresszionizmus kora, amely a tiszta festői eszközökért harcolt a festészetben, sőt (öntudatlanul) egyéb művészeti ágakban is és amely a felszín bravúros megragadásáért elvetette a mélyebb és örökéletűbb hatást: az impresszionizmus a szép szavak, a szép színek, az önmagukért élő formák teóriájának kedvezett. Ma, a huszadik század elején, más művészeti koncepció eszmeáramlatában inkább a nagy szociális ábrándozók hitvilágához közeledik a művészet. Nem nyers és erőszakos társadalomjavítás, igényhirdetés vagy afféle szépségtemplomok építése a művészet végcélja, amely a munka és harc órái után a szépség malasztját hintse szét. De a dekoratív gondolat, a nagy kompozíciós feladatok, egy monumentális és egységes művészet vágya, amely a korai keresztény bazilikák díszítő síkművészetének lelkületéből merít: ez a művészetet csak eszközeiben teszi arisztokratikussá, de nem ellenzi alkalmazásának hasznos formáit. Más szóval: a művész, aki a falsík, a méretek, a festői vagy

plasztikai kifejezés törvényeinek szellemében komponálja meg alkotását, ám szolgálja képével vagy szobrával az emberiség üdvét, a tömegérzés kívánalmait, vagy a díszítendő hely ünnepelesebb jellegét. Egy olyan kor, amelynek expresszionista festői bizánci mozaikművesek, korai reneszánsz freskófestők és tizenötödik századi gobelinszövők nagyvonalú pátosztól sugallva dolgoznak, a forma kultusza mellett nem lehetnek közömbösek a tömeghangulatok kívánalmait iránt sem.

Amíg az eredeti eszmék ehhez a tisztuláshoz eljutottak, a grand art és az arts appliquéés, a képző- és az iparművészet hosszú és lappangó harcot vívtak egymással. Nemcsak a festők és szobrászok nézték le az iparművészetet, mint fiatalabb és mohóbb testvért, hanem maguk az iparművészek is, akiknek a korhangulat, a praktikus életformák kedveztek, régi korok otffelejtt maradáknak tekintették a táblaképfestést és portrészobrászatot. Szinte minden lépés előbbre-

OLVASÓINK SZÍVES
FIGYELMÉT
FELHÍVJUK

pályázati hirdetésünkre!
A karácsonyi fedőlappályázat módosított feltételeit, valamint az újévi üdvözlőlapokra most kiírt pályázati hirdetést lapunk ezen számának

188.

oldalán közöljük

megek művészi kultúráját, azt az általános szépségkultuszt, amely a teremtő művészzseni, meg az ennek alkotásait élvező műbarát közé egy egészen új embertípust illesztett, mégpedig azt, akinek ízléses a mindennapja.

A polgári szépségkultúrának e hordozója úgy látzott, mintha a századeleji biedermeieridők óta eltűnt volna. De már a nyolevanes évek végén egy egészen új, izmos embertípus alakul ki, az iparművészeti kultúra fogyasztója. S ebben épp része van a nevelőszellemek munkáinak — Lichtwark, Muthesius, Van de Velde írásainak —, mint annak a hatalmas kultúrtevékenységnek, melyet a szecesszió első apostolai kifejtettek. Bécsben a nagy építész, Wagner Ottó és tanítványai, Olbrich, Hoffmann, a németeknél Bruno Paul és a Jugend egész köre, a franciáknál a legjobb grafikusok: Willette, Toulouse-Lautrec és a Montmartre illusztrátorai, plakátistái, kabarészeníjei, a legkomolyabb pedagóguselmék és a legfantasztikusabb Nietzsche-rajongók mind ennek az új embertípusnak a kialakulását készítik elő.

Akinek ízléses a mindennapja. Akinek a művészet ünnep, megrendülés, elmélyülés egy múzeum magányában, egy elragadtatott félóra egy templomi mennyezetkép alatt. De az ízlés mindennapi szükséglet. A kultúrájának nyugodt dekoratív keretéből kivillannak a finom és választékos faragványok. Az otthon, mely a fókusz, gyújtópontja minden reális művészi élet-

igénynek. Abban helyet kap kép és szobor, a könyv és a virág, a grafikai gyűjtőmappa és a finom porcellán. Ami ékesség, mindhez valami halk szenzáció tapad: akár egy vitrinbe rakott ezüst bonbonniere, akár egy japán bronz vagy arannyal préselt marokkói kecskebőr írókazetta az. Toaettek suhogó vonaljátéka, egy nyugodt asztali lámpa selyemernyőjének sziluettje, egy csipkelegyező táncoló asszonyok lehelletfinom figuráival és egynéhány kemény bronzplakett édes gyermekfejekkel. A szecesszió halk párisi emlékeitől a mai táncosnőkultuszig minden csöndes rajongás emléke megvan itt bőrből kötve, rézkarcba nyomva, kőszőrült üveg alá téve és mindenhez egy felejthetetlen élmény tapad: az első meglátás, az első bírás emléke. A mindennap nem koptatja el, csak enyhe szépségpatinával vonja be ezeket az ízléses emlékeket.

Nádai Pál

» M A N «

A nyomdák felszerelésbeli tökéletességének legelső sorban mindig a gépterem, illetve a benne felállított gépek a fokmérői. Vértelmi nyomdatulajdonos vagy nyomdavezető a vállalat szemefényének tekinti a gépet, melynek megkülönböztetett figyelemmel viseli gondját.

Hazai szakembereink abbéli törekvésének, hogy a gépteremük állandóan rendben legyen, s hogy szükségyszerűen a gépek azonnal pontosan és szakyszerűen kijavíttassanak, sajnos, igen gyakran szinte leküzdhetetlen akadályai voltak. Új gépek beállítására meg éppenséggel gondolni sem lehetett a hatalmasan megnövekedett beszerzési árak következtében.

A háború kitörésekor nálunk tértek át először a gránát- és srapelgyártásra a gépgyárak s velük együtt az a néhány cég is, mely nyomdagépek előállításával foglalkozott. Így azután ha valamelyes gépjavítás szüksége merült fel a háború folyamán, ennek kivitele a legképtelenebb nehézségekbe ütközött.

Ez a helyzet a háború befejezése óta sem javult lényegesebben s így ezen a téren nemcsak új gépek beszerzése dolgában, de nagyobb javítások, átalakítások esetében is teljesen a külföldre szorulunk.

Ebből a szempontból ítélve meg a viszonyokat, nagyfontosságú a cikkem elejére írt három betű: MAN. Ez tudniillik a rövidített cégé és gyártási jegye a ma legnagyobb és e téren vezető német gyárnak, a »Maschinenfabrik Augsburg-Nürnberg A.-G.«-nak, mely gyártmányait a németországi nyomdaiparban is vezető szerephez segítette.

Külföldi tanulmányutamon a közelmúltban alkalmam nyílt meglátogatnom e gyárat. Az ott észlelt temérdek szép és tanulságos dolog hatása alatt úgy hiszem, e lap olvasóit kétségkívül érdekelni fogja e kis beszámoló.

Szinte lenyűgöző az embernek az a benyomása, hogy a németek fejlett munkaszeretete és ambíciója mily hatalmas, egy nagy világot meghódító iparvállalatokat képes teremteni aránylag kis eszközökkel és méretekkel.

»Werk Augsburg« a régi nyomdászváros keleti részén, a Lech-folyó közvetlen közelében van. L. Sander alapította 1840-ben, gépgyártás cél-

SZÍNHÁZ
UTÁN

Társasvacsorák
bármikor telefonon
is megrendelhetők

Telefonszám:
66-76

Magyar konyha.

Kiváló tokajhegyaljai borok és
francia pezsgők.

AZ ÁRPÁD-PINCÉBEN
BUDAPEST VI. PODMANICZKY-UTCA 27
TALÁLKOZUNK

Szedéspélda »A reklámyomtatványokról« című cikkhez. A vignetta a Brüder Butter betüöntöde készítménye.

*
M
*
G
*
jaira az üzemet. Carl Reichenbach és Carl Birz 1844 októberében átvették a gyárat és Reichenberger Maschinenfabrik elnevezéssel vezették tovább. Ekkor még csak 44 munkást foglalkoztatott a gyár.

1857-ben 600.000 forint részvénytőkével részvénytársasággá alakult át a vállalat, amikor már 330 volt a munkásainak száma. A gyártás súlypontja ezidőtől kezdve a nyomdagépek építésére helyeződik át s a rohamos fejlődés processzusa is ez időtől kezdődik.

A legmodernebb segédgépek beszerzése nyomán kiváló precízitású gyártmányokat produkált s velük világhírnévre tett szert a gyár, melynek ma három német városban vannak telepei: Augsburgban, Nürnbergben és Gustavsburchban.

Ezidőszerint nem kevesebb mint 17.000 a munkáslétszám, melyből Augsburgra mintegy 6500 esik; ezek javarészt könyvnyomdai gépek konstruálásával foglalkoznak.

A nyomdagépek gyártása terén hervadhatatlan érdemeket szerzett a vállalat. Az első német körforgógépet 1873-ban, az első illusztrációs rotációs gépet 1879-ben, míg az első többszint nyomó gépet 1892-ben és a legelső német hat-hengeres körforgógépet 1906. évben helyezte működésbe az augsburgi gyártelep.

Jelenleg az előnyösen ismert újrendszerű Winkler-féle »Terno«-gépeket gyártják főleg, 2–4-szeres görgőrendszerrel, a legkényesebb autotípianyomásra. Ez a gép különféle nagyságban épül.

Gyárt továbbá: körforgógépeket minden nagyságú és oldalszámú hírlapok nyomására; illusztrációs nyomásra alkalmas gépeket; offsetgépeket ívberakásra és hengeralakú papír felhasználására; öntökészülékeket kézi- és hajtóerőre, valamint mindenféle tömöntődei segédgépeket.

Mint különlegességet említem meg az újonnan épült körforgógépet kéthengerrendszerre. Ez a gép a rajta alkalmazott Magazin-kirakókészülék segítségével óránként 6000 példány 320 oldalas, teljesen hiánytalanul összehordott könyvet produkál. Továbbá az újabban gyártott egyhengeres körforgógépet, mely számozó- és prégeelőberendezéssel is el van látva, azonfelül egy kirakóval, összehordott blokkok részére.

A gépek rendszerint *sorozatosan* készülnek, ami egyfelől olcsóbbá teszi azokat, másrészt a pontosságuk utólérhetetlen. A sorozatban elő-

állított gépek gyártásánál olyan előnyt érnek el, ami versenyképesség dolgában rekordot teremt. Ha a rendelő pl. egy 12. számú »Terno«-gépet kíván, abból a gyár legalább hat darabot készít, s egy cseppet sem okoz neki gondot az, hogy a többi ötöt raktáron kell tartania. A hat gép valamennyi tartozéka azonban oly gazdaságos módon készül, hogy a kalkuláció természetesen a legelőnyösebben alakul.

Minden gépalkatrészt külön osztály készít és minden géprésznek külön vizsgálóterme van, ahol méretezik, felülvizsgálják, mielőtt a megfelelő szerelőhelyiségbe kerül. Maga az anyag is persze alapos vizsgálaton megy át a megmunkálás előtt.

A gyár vezetői felettébb agilis és szeretetreméltó emberek, lekötéző készséggel állnak az érdeklődők rendelkezésére. Az Augsburgot tömegesen felkereső látogatók elragadtatással ismerik el a szíves vendéglátást. Werk Augsburgot egyébiránt oly sokan látogatják, hogy a gyár vezetősége komolyan foglalkozik egy hotel építésének a gondolatával, a vendégek méltó elhelyezése és ellátása céljából.

Képvisellete a gyárnak minden nagyobb városban van, noha kellő elfoglaltsága folytán külön reklámozásra nincsen is szüksége. Jelenleg hetven rotációs gép és mintegy 400 gyorsajtó van építés alatt, mindannyi fix rendelésre. A megrendelők sorában Amerika is jelentékenyen képviselve van.

Közvetlenül Augsburg mellett, Göppingenben alakult az Asbern-gyár, szintén az augsburgi gyár konzernjében. Itt egyebek közt a szedőgépölom felhevítésére szolgáló villamoskészülékek gyártása folyik új és javított módszerrel; készülnek azonkívül különböző nyomdaberendezési újdonságok, melyek megbeszélésére legközelebb még visszatérek.

Végére hagytam — jóllehet mindjárt az elején kellett volna vele foglalkoznom — a gyár tanoncskoláját, helyesebben: munkásképző intézetét. Mert páratlan intézet ez, a szó teljes értelmében.

Külön erre a célra épített kétemeletes, tágas épületben tanítja, oktatja az ifjúságot, az év elején kidolgozott rendszeres tanítási terv alapján egy mérnökökből alakított tanítótestület. Az augsburgi gépgyár három éven át ad elméleti és gyakorlati tanítást az összes szaktárgyakból tanoncai részére. Ezek nem látogatják az állami ipariskolákat s nincsenek is erre kötelezve. A tanulási idő három esztendejében csupán ebbe az

iskolába megy a tanonc, műhelybe, a segédek közé csak felszabadulása után kerül. Gyakorlati kiképzése az iskola melletti nagy műhelytermekben történik, hol a legmodernebb gépeken csakis iskoladarabokat készít. Az így elkészült tárgyak a kiállítási terembe kerülnek s ott sárgaréz számlajelzéssel ellátva helyeztetnek el. A további adatokat pontosan vezetett katalógus tartalmazza, melyek alapján a tanonc előmenetelét az egész tanulóidő folyamán nyilvántartják.

Ha majd egykor, hosszú éveken át való vajudása után a szakoktatás ügye végre nálunk is a megvalósulás stádiumába jut, akkor azt ajánlanám az illető tényezőknek, látogassák meg egyszer ezt az augsburgi tanonciskolát s vegyék le róla a mintát. Rendezzenek be az ott látottak alapján hozzá hasonló szakiskolát tanoncaink részére, mert ami eredeti, praktikus, könnyen felfogható s feltétlenül eredményre vezetőnek mondható, az ebben az augsburgi iskolában egyesítve van. *Havas Mór*

A reklámnymtatványokról

Szeptember havi számunkban a leg-egyszerűbb nyomdai anyagok felhasználásával előállított hatásos szedésekről írtam. Ez alkalommal húsz szedéspéldával illusztráltam, hogy a pusztá betű, az egyszerű vonal, egy-néhány körzetdarab és vignetta teljesen megfelelő anyagok az egyszerűbb és mégis jóhatású munkák előállítására. A jó hatást, a változatosságot leginkább a megfontoltan és indokolt esetekben alkalmazott hajlított és rézsútosan állított sorokkal igyekeztem elérni.

Soraim befejező részében azután utaltam arra is, hogy ha ilyen egyszerűbb, de a köznapitól mégis elütő szedésekkel megfelelő gyakorlatra teszünk szert, akkor merészebb dolgokra is vállalkozhatunk. A reklámnymtatványokra gondoltam, mint olyan munkaalkalmakra, amikor módunk van ötletkincsünket és ügyességünket fokozottabban csillogtatni.

A reklám a kereskedelmi élet szívdobogása, mely ha egészséges és erőteljes, lüktető keringésbe hozza az emberi elme szüleményét, az emberi kéz legprimitívebb munkáját, a technika legnagyobb műveit és a természet

mindenfajta alkotását egyaránt. Minél fürgébb, frissebb a reklám, annál gyorsabban és eredményesebben mutatkozik a hatás. Mi sem természetesebb tehát, mint hogy a reklám egyik legfontosabb eszköze: a reklámnymtatvány nem lehet mostoha gyermeke Gutenberg művészetének.

A reklámok nyomdai előállításával külön fejezetben kell foglalkoznia minden szedéstechnikai tankönyvnek, annál is inkább, mivel a céljának megfelelő, hatásos reklámnymtatvány reklámja nemcsak annak a tárgynak, melynek hírét-nevét világgá kell kürtölnie, hanem reklámja annak a nyomdának is, amelyik előállította.

Élénken emlékszem még ifjú éveimre, amikor a reklámnymtatvány sablonja csak a nagy betűt,

no meg a piros színt ismerte mint olyan tényezőket, amelyek a sajtótermékeknek reklámjellegét adtak. Emlékszem még a 12–14 év előtti reklámokra is, amelyeknek — kevés kivétellel — a nagy, nagyon nagy iniciálé vagy vastag vonal adtak megkülönböztető képet.

Manapság a reklámokat inkább rajzoltatják, mert a grafikai rajz legalkalmasabb módja a feltűnő, kiabáló, sötét ordító reklámok előállításának.

Miután azonban manapság a rajz is, a klisé

Szedéspélda »A reklámnymtatványokról« című cikkhez.
A körzet és vignetta a Brüder Butter betűöntőde készítménye.

M
G
is igen drága multság és mai szedésmódszereink tökéletesen alkalmasak jó reklámok alkotására s emellett összehasonlíthatatlanul olcsóbb reklámot adnak a rendelőknek: behatóbban kell foglalkoznunk a reklámnyomtatványok szedésével. Szükséges ez egyébként azért is, mert noha állandóan a kereskedelem lanyhaságáról hallunk beszélni, mégis azt tapasztalhatjuk, hogy ma viszonylag több reklámnyomtatvány készül, mint évekkel ezelőtt, amikor kereskedelmi életünk virágzott, pezsgett és forrongott.

A reklámnyomtatványokat két főcsoportra oszthatjuk.

Az első csoportba sorolhatjuk azokat a kevészövegű reklámokat, amelyek nyilvános helyen vannak hivatva a nagyközönség figyelmét valamely személyre, cégre, árucikkre vagy eseményre felhívni.

Az ilyen reklámok — legyenek azok nagy falragaszok vagy kisebb alakú reklámlapok — csak úgy bírnak értékkel, ha szövegük a legminimálisabb: néhány szó, amely ötletes megszerkesztése folytán futólagos elolvasásra is belevésődik az olvasó emlékezetébe. Az ilyen reklámoknál azonban nagy szerepet játszik a szöveget kísérő dekoráció vagy alakrajz, melynek tulajdonképeni szerepe, hogy jellegzetességével, sajátos formájával a leggyanútlanabb szemlélőt is megragadja s később is emlékezetébe idézze azt a tárgyat, amelyre az illető reklám vonatkozik.

A reklámnyomtatványok másik főcsoportjába tartoznak azok a reklámok, amelyek körlevél-szerűleg jutnak a közönség kezébe. Ezeknek szövege már bővebb és részletesebb. Az ilyen reklámlapoknak igen nagy szerepük van a kereskedelmi életben s ezeknek előállítására nagyobb gondot kell fordítani.

Igen hálás feladat ilyen kisebbalakú reklámlapoknak szedéstechnikai megoldása. Aki ilyen nyomtatványt rendel, az bizonyára áldozni is hajlandó a kivitelre s a mesterszedő dolga azután, hogy a rendelkezésére álló eszközökkel a lehető legjobbat nyújtsa.

A reklámok szedésénél a sorok ötletes formálásával kell elérnünk célunkat s ezt — ha ilyenek rendelkezésünkre állanak — megfelelő vignetták, díszítődarabok vagy folthatású tónusok alkalmazásával kell fokoznunk.

Szabályokat a reklámszedésnél nem lehet fel-

állítani. Teljesen fantáziánkra kell támaszkodnunk s a rendelő kívánságainak megfelelően kell megoldanunk a feladatot.

Egyes reklámoknál *egyetlenegy szó vagy sor kellő érvényrejuttatásával tökéletesen elérjük célunkat.*

Ilyen például az e cikkhez tartozó melléletek 4. példája, melyen az *Unicum* szó nem köznap alkalmazási módjával domborítottam ki a nyomtatvány reklámjellegét.

A másik ilyen példa a 2. számú, amelynél a *Mont Blanc* szavak hatásos elhelyezésével igyekeztem a reklám tárgyát előtérbe hozni. Ennél a példánál azonban a tulajdonképeni súlypont mégsem az áru nevének kidomborításán nyugszik, hanem magának az árunak az ábrázolásán. Egyik a másikat segíti a hatás fokozásában, mert a szemlélésnél egyikről a másikra siklik tekintetünk, míg az egyéb szöveg és a reklámvignetta már csak kiegészítő szerepet visznek az egész kompozíció kellő érvényrejuttatása érdekében.

Az 1. példánál szintén az volt a célom, hogy a cég nevének erős hangsúlyozásával sarkaljam az olvasót a reklámlap egyéb szövegének elolvasására. E példa kompozíciója elég egyszerű s a fősorok alá nyomott szalagok képezik a gerincét, minden más díszítés és szövegelrendezés csak kíséret, amelynek hivatása, hogy újszerűséget nyújtson a szedésnek és azt egybefoglalja. A vignetta és az ekörül gomolygó sorok (a *Brüder Butter betüöntödének* dolgozó művészek nevei), egyébként önmagukban is jó emlékeztető hatással bírnak.

Igen jó hatást érhetünk el, ha a reklámlap szövegsorait formáljuk szokatlanabb alakú folttá.

Erre legjobb példánk az 5. számú. A sorfolt alakját, kialakításának irányát a vignetta adta meg teljes határozottsággal: a vignetta és a cirillbetűs szöveg alatti magyar szöveg éléreállított pontos négyszöget alkotnak, melynek érvényesülését nagyban emeli a dús margó.

A 6. példa sorfoltját a fősor és a vele egy színfoltot alkotó embléma szabta meg, míg a vörössel nyomott hullámos fősorral némi mozgást, élénkséget vittem az egész kompozícióba.

Hajlított vagy rézsütosan állított soroknak — amint azt már számtalanszor megírtuk — élénkítő hatása van; megbontják a sortömegek merevségét, úgyszólván életet adnak a kompozíciónak.

A 15. példa hajlított sorcsoportjai tagadhatatlanul jól hatnak a háromszorosan alkalmazott vignetták alatt. Ezt a példát egyenes sorokkal aligha lehetett volna hatásosabban kiszedni.

Épp ilyen eleven hatású a 7. és 16. példa. Különösen a 16. példa jó reklámhatású, amit az emblém és dús díszítés alkalmazása nagymértékben

HARMONIA III.
MŰVÉSZESTÉLYE

1922 március 26

MORINI
HEGEDŰMŰVÉSZNŐ KLASSZIKUS ESTÉLYE

Jegyek válthatók:
HARMONIA * IV, VÁCI-UTCA 19

Szedéspélda a »A reklámnyomatványokról« című cikkhez. A körzet és vignetta a Brüder Butter betűöntőde készítményei.

előmozdít, anélkül, hogy túlságosan súlyossá tenné a nyomtatvány összhatását.

A 14. példa egy dobozfedél, melynek körbe szedett fősora szokatlanul kapcsolódik az egyéb szöveghez s a belső díszítéssel egyetemlegesen egységes formába olvad.

A 12. példa körszedése a vignettákkal a kompozíció alapját képezi; meglehetősen érvényre juttatja a hirdető céget, anélkül hogy a reklám tulajdonképeni szövegét hátrányosan befolyásolná, sőt ellenkezően, éppen a körszedés az, amely a belső szöveget is előtérbe segíti.

A vignetták alkalmazása reklámnyomat-

ványoknál igen jó eszköz a munka érdekességének és reklámizének fokozására.

Példáink túlnyomó része ilyen vignettákkal van kombinálva. Ahol a hatás kívánta, egyugyanazon vignettát többszörösen is alkalmaztam. Így a 7., 8. és 15. példákban. Ez a módszer előnyösebb és biztosabb sikerre vezet, mintha például többféle vignettát alkalmaztam volna egy-egy nyomtatványon. Egyugyanazon vignettának többszörös alkalmazása a hangsúly többszörös ismétlését jelenti. — Többfajta ábrának együttes alkalmazása nem mindig biztosítja a sikert, bár a 179. oldalon bemutatott példa (a Bajor Sörfészek reklámlapja) ezt cáfolni látszik, de nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy egységes rajztechnikájú különböző vignetták nem minden nyomtatványhoz akadnak. A vignetták egyébként a leggyakrabban önmaguk inspirálnak jó ötletekre.

A 7., 8., 12. és 15. példákban csakis a vignetták adták meg az irányt a kompozíciók megformálására. Aki figyelemmel kísérte lapunk szedéspéldáit, már jó néhányszor tapasztalhatta, hogy soraink alakítása igen gyakran csakis a vignetta irányvonalaihoz alkalmazkodik s így érthető, hogy szedéspéldáink túlnyomórésze még akkor is egységes képet nyújt a szemlélőnek, amikor a vignetta rajza nem is alkalmazkodik nagyon a szövegbetűk jellegéhez.

Tónusok alkalmazása ismét lábrakap, noha egész más formában, mint valaha.

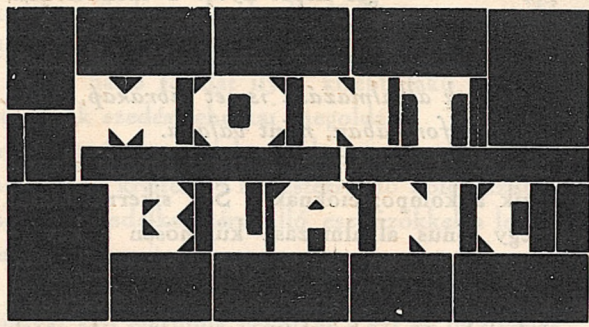
A 10. és 17. példák tónusos formái alapját képezik a kompozícióknak. Sok sikerrel biztat egy-egy tónus alkalmazása különösen a kevészövegű munkáknál, amelyek egyébként túlságosan üresek volnának. Tónusformák megszerkesztése a sorfoltok határvonalaitól függ s így tónusokat csak akkor kell megtervezni, ha a szöveg már teljes egészében ki van szedve. A tónusok a lehetőségig egyszerűek legyenek, mert a komplikáltabb rajz igen gyakran semmivé teszi munkánkat.

Díszítőanyagunknak – bármily szép is legyen – *ne juttassunk nagyobb szerepet*. Minél kevesebbet és egyszerűbbet. A 12., 13. és 16. példánál nagyobb mértékben alkalmaztam körzeteket, különösen az utóbbi példánál, amelynek dús díszítését kivételesen a rendelő jellegére való tekintetből használtam, igazolásául annak, hogy ilyent is lehet szednünk, de csak nagy megfontolás után, mert ritkán vezet eredményre. Bármely más példát vegyünk alapul s képzeljük el dús díszítőanyaggal dekorálva, bizonyára a meglévő egyszerűbb megoldás felé fog húzni a szívünk.

Egy kollégámnak alkalmat adtam arra, hogy az e cikkhez készült példák vázlateit megtekinthesse. Túlságosan komplikáltaknak találta úgy szólván valamennyit, holott a valóságban egyikre sem lehet azt ráfogni. Aki gyakrabban foglalkozik ezekhez hasonló szedésekkel, a legtöbb példát egyszerűnek találja. Ezt megértendő, az egyes példák kivételét röviden vázolom az alábbiakban.

Az 1. példánál »legnehezebb« részlet a vignetta körüli névszedés, pedig elég egyszerű a kivitele. A neveket leszedve, a hajlításhoz szükséges térzők előkészítése után egyszerű összeállítás következett. A névsorokat támogató hajlított térzőknek betűk felé eső oldalát közönséges keményítőragasztószerrel (Kleister) vékonyan bekenve közbeállítottuk a sorokat, úgy hogy egy-egy névsor a hajlított térzőkkel egyberagasztva könnyen kezelhetővé vált. Ilyen állapotban a hajlított sorok ide-oda állíthatók az összedobás veszélye nélkül. Az így előre elkészített hajlított sorokat megfelelő helyre állítottuk és

minden rögzítés nélkül egyszerűen körülöntöttük gipszszel. A példa egyéb részletei már nem igényelnek bővebb magyarázatot. A vignetta alakjának nadragját tangírlmezsből vágtuk ki,

a fősorok alá nyomott szalagokat pedig kartonmatrica segélyével kapott tömöntés útján nyertük.

A 2. példánál a töltőtoll ábrája linómetszet; ugyanaz lehetne a *Mont Blanc* szavak negatívbetűs táblája is. Ez azonban szedés, ólomléniákból, illetve darabokból és ▲ ▲ alakú körzetdarabokból van szedve, tömöntve és finomratört habkő- és faszénporral símára csiszolva, ami azért volt szükséges, mert a léniá- és körzetdarabok nem álltak össze pontosan, illetve mert a nagyobb foltokat alkotó léniák újak, a háromszögű körzetdarabkák pedig kopottabbak voltak. — Itt említem meg, hogy egyes esetekben rövidebb szavakhoz díszesebb betűket is szedhetünk léniákból és körzetekből. Például:

A 3. példa nem szorul bővebb magyarázatra.

A 4. példa Unicum slágere linómetszet. A sort ábrázoló vignetta eredetiben négyszögű vonalkeretbe van foglalva. Példánknál a vonalkeretet az eredeti galvanóról készült tömöntvényről lefaragtuk.

Az 5. és 6. példák kivitele egyszerűbb s különösebb műveletet nem igényelt.

A 7. és 8. példák részsütösen állított sorainak kizárása is a lehető legegyszerűbb, de a gipszkiöntést itt sem kerülhettük el, ami azért is ajánlatos, hogy a sor végén álló betűk el ne fordulhassanak.

A 9. példa keretjének kétpontos vonalait az egyik oldalon durva reszelővel tettük csipkézett szélűvé, hogy merevségüket enyhítsük.

A 10. példa nagy körszedése csupán az átlók irányában van kizárással – egy-egy ürpótlóval – kitámasztva, illetve szabályossá alakítva. A gipszöntés itt is teljesen pótolja a kizárást. A tónusos formát tangírlmezről készült matricáról kartonból metszett matrica segélyével öntött tömöntvényről nyomtuk. Ezt az eljárást lapunk ezévi februári számában részletesen ismertettük.

A 11. és 13. példák egyszerű kivitelű szedések.

Komplikáltabbnak látszik a 12. példa szedése. De csak látszólag az. Hogy a két köralakú sor pontos állását biztosítsuk és elkerülhessük a hosszadalmasabb beállítást, a példa belső szedését egyszerűen tömöntettük két példányban. Az egyik lemezről levéstük a feketén nyomott soro-

SCHRIFTGIESSEREI

Ezen számunk szedés példájánál a Brüder Butter betűöntője Ohio-betűjét, díszítőanyagát és vignetáit használtuk fel.

La exemple de celegere ale acestui număr al revistei noastre ne-am folosit de literale „Ohio”, materialul decorativ și vignetele turnătoriei de litere Brüder Butter (Dresden).

BRÜDER BUTTER

Pre sadzbenie priklade v tomto čísle sádzali sme litery „Ohio”, okrasujúci materiál a vignete od fabrike litery Brüder Butter.

Za slaganje uzoraka sloga u ovom broju upotrijebili smo slova „Ohio”, urešni materijali i vignete iz slovolivnice Brüder Butter

DRESDEN - N. 23

Grossenhainer Strasse
92

**töltőtoll
a legjobb
és legtartósabb
Kapható mindenütt**

AZ „ACÉLHANG” DALÁRDA SZILVESZTERESTÉLYÉNEK

MŰSORA

K O N F E R Á L : L E N K E I F E R E N C

1

Marsdall: Olasz nő Alginán: Vrtányi.
Énekl: Fehér György.

2

Cigány a bíró előtt: vig jelenet Sárosi Imrétől. A cigányt Kovács János, a bírót Járó Emil, a kishírőt Nagy Pál alakítja.

3

Magátjelent az Istenek alkonyá-ból.
Dalszerző: Csáky György.

4

Előadja Keresztes István. A dalharcát vezényli László Sándor.
Két csésze tea: Énekes jelenet. Írta: Ferenczi Ödön. Előadják: Orbán Ákos, László Karola, Feleki István, Berger Mór.

5

Modern táncok. Előadják: Károlyi Imre és Járó Emil. Zene: az „Acéllhang” papapapák vonsztrós zenekarára szellett.

6

Oh, Istenem, az anyósóm! és más kuplék. Énekl: Lenkeffy Keresztély, zongorán és hegedűn kísérik Kovács Márta és Edit.

7

Új és új szerzemények hangulán...
Előadja: Kardos Elemer. Zene: az „Acéllhang” dalárda zenekarára.

M Ű S O R U T Á N T Á N C H A J N A L I G

3. példa. Szedte: Baron Andor

ANZÖ

gyomorerősítő likőr jósága minden mást magasan túlszárnyal

4. példa. Szedte: Tóth Ferenc

ФР. ПАВЛЕ ПЛАЈЦ * ВЕЛИКИ БЕЧКЕРЕК

ШТАМПАРИЈА · ИЗДАВАЊЕ ЛИСТА · АДМИНИСТРАТИВНО ОТПРАВНИШТВО · КЊИГОВЕЗНИЦА
СТЕРЕОТИПИЈА · СТОВ. ТИСКАНИЦА · ИЗРАДА ЖИГОВА ОД ГУМЕ · ТЕЛЕФОН: 21 · ОСНОВАНА 1846

PLEITZ FERENC PÁL

Könyvnyomda · Lapkiadás · Közigazgatási
kiadóhivatal · Könyvkötészet · Töm-
öntőde · Nyomtatványraktár
Ruggyantabélyegzőgyártás

NAGYBESZKEREK

Alapított: 1846

Telefonszám

* 21 *

*

5. példa

Mezinárodní doprava

Nemzetközi szállítmányok

„PRAGA“

ČESKOSLOVENSKA AKCIOVÁ SPOLEČNOST
SKLADIŠTNÍ A SPEDIČNÍ PRO DO-
PRAVU PO VODĚ A PO SOUŠÍ V BRNC.

CSEHSZLOVÁK RAKTÁRHÁZ ÉS SZÁLLÍTÁSI
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG SZÁRAZFÖLDI
ÉS VÍZI SZÁLLÍTMÁNYOKRA.

FILIALKA: SIAČ · EXPOSITURA: FILÁKOVÓ * FIÓK: RIMASZÉCS · KIRENDELTSÉG FÜLEK.

FILIALKAY: * FIÓKŰZLETEK:

Bohumin, Bratislava, Břeclava, Frystát ve Slezsku, Chiasso, Fortizza.

Parkan-Nana, Longatigo, Luino, Karlovy Vary, Ponteba.

Terst, Villach, České-Budějovice, Čaca, Hamburg.

Királyháza, Loubi, Podmokly, Praha.

Plzen, Olomouc, Cheb, Tešín.

Udine, Viden

példa

Szedte: Lichtmann Sándor

RECLAMA. INSTITUT DE RECLAMĂ

CLUJ
(KOLOZSVÁR—KLAUSENBURG)
PIATA UNIREI

4

REKLAMEUNTERNEHMEN
»RECLAMA«
INSTITUT DE RECLAMĂ
REKLAMVÁLLALAT

PÖSTYÉN FÜRDŐ
ERDÉLYRÉSZI. BÁNÁTI
ÉS ROMÁNIAI
VEZÉRKÉPVISELETE

REPREZENTANTA GENE-
RALĂ PENTRU ARDEAL ȘI
BĂNAT (ROMANIA) Ț
BĂILOR PISTYAN

GENERALVERTRETER DES
BADES PISTYAN
FÜR SIEBENBÜRGEN UND
BĂNAT (RUMÄNIEN)

7. példa

Szedte: Baron Andor

MARKUS STEINBERG

Adresa telegrama—Sürgöncim—Telegrammadresse: Steinbergagentia, Cluj

Agentura Comerciala
si Depou de Comisiuni

Ügynökség és
bizományi raktár

Handelsagentur und
Kommissionslager

REPRESENTANȚIE GENERALA * VEZÉRÜGYNÖKSÉG * GENERALVERTRETUNGEN

Heinrich Feuer: fabrică de tricotage și articole de sport. Kötött- és sportárugyár. Wirk- und Sportwarenfabrik
Littal (Wien-Chic): fabrică de pălării. Kalapgyár. Hutfabrik
M. Krausz Jun.: fabrică de batiste și năfrâmi. Fejkendő- és zsebkendőgyár. Kopf- und Sacktücherfabrik

WIEN * VIII * BENOASSE * 30 * CLUJ-KOLOZSVÁR * STR. * N. * IORGA * No. * 6

8. példa

Szedte: Tóth Ferenc

TIPOGRAFIE LITOGRAFIE

INST. DE LINIATURA

EDITURA DE CARTI

Buchdruckerei

Morgen-Zeitung

INSTITUT DE ARTE
GRAFICE

NYOMDAI MŰINTÉZET
R-T

BUCHDRUCKEREI
LITOGRAFIE
LINIATURANSTALT
VERLAG

KÖNYVNYOMDA
KÖNYOMDA
VONALZŐINTÉZET
KIADÓVÁLLALAT

SIBIIU
(HERMANSTADT * NAGYSZEBEN)

BULEVARDUL REGELE FERDINAND (* KOSSUTH LAJOS-U. 8

TELEFON 634

TELEFON 634

ТВОРНИЦА КАПЦИ И
БРАВАРСКЕ
РОБЕ
*
СВЕТЛОД
*
НОВИ САД.
ТВОРНИЦА И
ПИСАРНА ПРЕКО ОД
ГАСФАБРИКЕ
*
ТЕЛЕФОН: 234

SCHLOSSERWAREN-
UND ROLLOFABRIK
*
SILVESTER
BERNOLD
*
NOVISAD. FABRIK U.
BUREAU VIS-A-VIS
DER GASFABRIK
TELEPHON: No. 234

TELEFON: No. 234

9. oldal.

WIENBE
ÉRKEZVE AZONNAL
VÁLTSUNK JEGYET
A
WIENER BÜHNE
ESTI
ELŐADÁSÁRA
*
KARTENBUREAU
KÄRNTNERING
92

11. oldal.

Szerdte: Klein Dessö

10. oldal.

Kitűnő magyar hegyaljai és rajnamelléki borok

KÖBÁNYAI SÖRCSARNOK ÉS ÉTTEREM *
Ízletes
négyfogásos ebéd
csak 250 korona
Havibérletben 205K
Magyaros konyha
Italfogyasztás nem
kötelező!

BUDAPEST IV. MÁRIA VALÉRIA-UTCA 20 TELEFON 85-48 *
KÜLÖNTERMEK TÁRSASVACSORÁK *
NYÁRI KERTHELYISÉG *
AKTUALI ÖNPESECK ESKÜVŐK STB RÉSZÉRE

Kőbányai és pilseni sörök * Magyar és francia pezsgők

Z W A C K - L I K Ó R Ö K

LABOR
TICINIA

MAGYAR GRAFIKA
BUDAPEST
VI. ARADI-UTCA
8

Kevesen hiszik el azt, hogy a tudás manapság már sok és **biztos pénzt jelent**. Pedig nap-nap után mi is láthatjuk, hogy törekvő, szorgalmasabb szakértésaink éppen tudásuk és ügyességük révén biztosítanak maguknak sokkal jobb egzisztenciát, amely nem is olyan bizonytalan, mint a gyengébb szakértésaké, mert ezeket a főnökök is kénytelenek megbecsülni. Meghózza Öneket is éfényes eredményta

Magyar Grafika

a grafikai iparok szakközölyne, ha kedvvel lapozgátja! Egyes számok ára: Szlovenszkóban 6 szokol Jugoszláviában 10 dinár Romániában 12 lei Németországban 75 márka

KRALJ * P * E * T * A * R * D * E * S * S * E * R * T *

AMBROZIA

TVORNICA BONBONA, KEKSA I KONZERVA
 DEONIČARSKO DRUŠTVO
 *
 CUKORKA-, KEKSZ-
 ÉS KONZERVÁRUGYÁR
 RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
 *
 VELEKI BEČKEREK

14. példa.

» **COMERCIAL** «

INSTITUT DE RECLAMĂ * AGENTIE
 DE PUBLICITATE * BIROU DE
 INFORMAȚIUNI COMERCIALE

REKLAMEINSTITUT * ANNONZEN-
 EXPEDITION * KOMMERZIELLES
 INFORMATIONEN-BUREAU

REKLÁM- ÉS HIRDETÉSI
 VÁLLALAT * EXPEDICIO
 TUDAKOZÓ IRODA

CLUJ, PIATA UNIRII 4 * TELEFON No 1000

15. példa.

Szedte: Topits Béla

VOLTA

TEHNIČKO I ELEKTRIČARSKO D. D.
Veliko stovarište tehničkih, električnih i
fotografskih kao i lekarskih sprava. Brzjavni:
»Volta«. Račun kod post. čekovnog ureda br. 46224.

VELIKI BEČKEREK
TELEFON NRO
137

NAGYBECSKEREK

VOLTA
MŰSZAKI ÉS VILLAMOSÁGI R.-T.
Műszaki, villamosági, optikai és fényképezeti
cikkek, orvosi műszerek nagy raktára. Sürgöny-
cím: »Volta«. Postacsekk számla: 46224
TELEFONSZÁM
137

16. példa

Szedte: Traub Andor

LAZNE KUPELE

BAD

ČÍZ

FÜRDŐ

SLOVENSKO

ŽUPA GEMER

PROŠPEKT POŠLE DIREKCIA AKCIOVEJ SPOLEČNOSTI KÚPELI ČÍZ
PROSPEKTUST KÜLD A ČÍZ-FÜRDŐ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG IGAZGATÓSÁGA
PROSPEKTE DURCH DIE DIREKTION DER AKTIENGESELLSCHAFT BAD ČÍZ

17. példa

Szedte: Kolozsvári Károly

kat, illetve vignettákat, a másíkról pedig a pirosan nyomottakat. A két körbeszedett sor a nyomásnál ily módon könnyen volt egymásba igazítható.

A 14. példánál a piros és kék díszekből csak egy szeletet szedtünk, a többi tömöntés útján nyertük. Ekképen a komplikálnak látszó belső díszítés összeállítása a legegyszerűbbé vált.

Ennél sokkal bonyolultabb a 15-ik példa szedése; a hajlított és rézsútosan térbeállított sor- és léniaszedés gondos és figyelmes kiszámítás eredménye. A kék tónuskeretet ugyan csak kartonból metszett és tangírlémezmatricával kombinált tömöntési matricáról öntöttük.

Mellékleteink 16. példája a legkomplikáltabb valamennyi között. A fekete forma szedéséről készült levonat alapján vannak beállítva a barna és zöld formák alkotó elemei. Az emblém körüli cikcacos díszítésnél hat darab körzet szabályos hat-szögalakban van egymáshoz állítva; az emblém fekete és zöld formája linómetszet. A külső keret tulajdonképen egyszínű körzet, de e példánál tömöntés segítségével bontottuk két színre; az egyik garnitúrából kivágtuk a barna pontokat, a másíkból pedig a zöld nyi-

lakat. A belső területen elszórtan cikázó nyilakat szabadon állítottuk hajóra és gipszszel kiöntöttük, miáltal a kizárást elkerültük és a szedést gyorsítottuk.

A 17. példa főszava linómetszet, a tónus pedig kartonmatricáról készült tömöntvény.

A szöveg között a 171., 173., 175., 177.,

179. és 181. oldalakon elhelyezett példák szedése egyszerű s így nem is szükséges részletesen magyarázni.

Reklámhatásra törekedtem a fedőlap tervezésénél is. Szövegmegoldása a lehető legegyszerűbb, nemkülönben a linó tónusa is az. A reklámvignetta szintén linómetszet s a Brüder Butter betüöntöde egyik 8 cicerós Hahnenmann-vignettájának tizenhatszoros nagyítása, ugyanezen betüöntöde új Ohio Kraft betüjéből szedettek, azonban a nagy M kartonmatrica segítségével készült tömöntödei úton.

Szedéspélda »A reklámnyomtatványokról« című cikkünkhöz
A körzet és a vignetta a Brüder Butter betüöntöde készítménye

szedéspéldáinak gyakorlati felhasználását fogom részletesebben boncolgatni és újabb szedéspéldákkal illusztrálni. Ezekkel a példákkal fogom igazolni a látszólag nehezebb példák szükségét és jogosságát.

Wanko Vilmos

A l o i s S e n e f e l d e r

Amit a krónikás néhány fejezetbe sűrítve megírhat, az már meg is íródott. Megismertük Senefelder életét, ismerjük találmányát, amely ma az egész világon el van terjedve és sok ezer családnak nyújt megélhetési lehetőséget.

A körül való sokszorosítást csak olyan ember

találhatta fel, mint Senefelder, aki a létért való nehéz küzdelem közepette mégis rendelkezett nagyfokú önbizalommal, akiben a szívós kitartás és hihetetlen türelem szerencsésen egészítették ki egymást. Az átlagemberben e tulajdonságok mindegyike külön-külön is már kiemeli az illetőt

a köznapiságból és mert Senefelderben ezek a tulajdonságok együtt voltak, megértjük munkáját és annak nagyszerű végső eredményét. Senefeldert bátran lehet a problémák hősének nevezni. Egyik kísérlet követte a másikat. A gyakori sikertelenségek miatt sohasem csüggedt el, sőt ezek fokozták vágyait. Említettem már, hogy Senefelder még akkor sem volt irigylésreméltó, amikor már mások az ő találmánya révén meggazdagodtak. A találmány gyorsan talált utat a művelt nyugat felé és különösen Franciaország volt az, amely már a múlt század elején állította a körül való nyomtatás szolgálatába a legelőkelőbb művészgárdát. A francia forradalom egyes mozzanatait távolról sem tudták az akkori idők könyvnyomdászai úgy megörökíteni, mint az a litográfia segítségével megtörtént. Senefelder életét igen szűkös viszonyok között 1834-ben fejezte be.

Az elmondottakkal céloom végéhez értem. A cél, amelyet magam elé tűztem, kettős volt. Egyrészt részletesebben akartam megismertetni a Magyar Grafika olvasótáborával Senefeldert, küzdelmeit és találmányát. A másik, szintén igen fontos cél, hogy Alois Senefeldert kiragadjam az ismeretlenségből, mert míg Magyarországon Gutenberg művészetének művelői emberemlékezet óta gondoskodnak mesterük emlékének ébren-

tartásáról, Senefelder utódait e téren nagy mulasztás terheli. Amikor tehát most már hosszabb idő óta szóban és írásban emlékezem meg Senefelderről, nem a féltékenykedés az, amely ténykedésemben vezet, hanem kizárólag az a meggyőződés, hogy a grafikai ipar művelőinek alkalmat adok reá, hogy itt Magyarországon is létrejöjjön a Senefelder-kultusz. A művelt nyugat nagyarányú egyesületekben messzire elágazó szervezetekkel gondoskodik erről. Szeretném, ha nálunk is meg-szívleléssel találkozna felhívásom, amelyet első-sorban ugyan a könyvnyomdászokhoz intézek, de örömmel veszem, ha a felvetett eszméhez a testvér-iparágak is hozzászólnak. A munkások ugyan egyesületüknek a »Senefelder-Egylet« címet adták, nincs azonban tudomásunk róla, hogy ezen egyesületen belül hódolnak-e és milyen mértékben Senefelder emlékének. A munkásság szaklapjában, a »Litográfia«-ban csak elvétve találók Senefelderről szóló cikkeket.

Ha említett törekvésem kedvező fogadtatást fog nyerni, ha Senefelderhez bizonyos időközökben vissza fogunk térni, ha évfordulók és nevezetesen Senefelderhez fűződő eseményeket gyakrabban fogunk szóváteni, szóval ha Senefelder emlékét ébrentartjuk és fejlesztjük, bennünket is a »hálás utókor« jeltző fog megilletni. Braun Vilmos

A nyomdafesték fejlődési folyamata*)

gy a fekete, mint a színes festékek fejlődése, valamint nyomtatási technikánknak megfelelő osztályozása az illusztrációnyomásnak és a színes munkáknak terjedésével s ennek révén a nyomdászatnak művészi irányba fejlődésével párhuzamosan 25-30 évvel ezelőtt kezdődött.

Illusztrációnyomást azelőtt is műveltek, de szűk keretek között, úgy hogy ha valamely díszmű előállítása tervezetett, akkor a rész- és könyomást is figyelembe kellett venni. A négy évtizeddel ezelőtti illusztrációnyomás túlnyomórésztben *fametszetről* történt s ezen eljárásához az akkori festékek tökéletesen megfeleltek, mert a fametszet nem igényel olyan különleges festéket, mint pl. az autotípia.

A festékek fejlődését nagyban elősegítették az újabb és újabb nyomtatási eljárások, melyekre alább részletesen ki fogok térni. — A festékgyártás ma már olyan magas nívón áll, hogy a mindennapi munka

fogalmán kívül álló különleges munkákhoz minden esetben használható és a munka kivitelét biztosító festéket is kaphatunk.

A nyomdafesték ily nagyarányú fejlődése a nyomdaipar fejlődésével s ezzel kapcsolatban a kultúra hatalmas előretörésével szoros kapcsolatba hozható, mert hiszen egyetlenegy iparág sem bír oly nagymérvű befolyással a kultúra emelkedésére, mint éppen a mi technikánk: a könyvnyomtatás.

A kultúra és kereskedelem természetszerű fejlődése folytán beállt nyomtatványszükséglet nemcsak a termelés fokozására volt befolyással, hanem a nyomtatófesték minőségére, használhatóságára, sokoldalúságára is kihatással bírt. Az illusztrációs és színes nyomtatás térhódítása — amit eleinte az egyszerű gyorssajtó is ki tudott elégíteni — bizonyos tekintetben a körforgógépet is szolgálatába állította. Az ennek folytán megváltozott technika egymagában is már más és más festéket igényelt.

A kizárólag újságy nyomtatáshoz használt körforgógépeken addig használt festékeknek száradása inkább automatikusan vett mechanikai folyamat alapján ment

*) A cikkben érintett kémiai részleteket Fischer úrnak, a Berger és Wirth lipcsei festékgár vegyész-mérnökének régebben rendelkezésemre bocsátott adatai nyomán közlöm. F. Zs.

végbe, amely a festékek a kevésbé enyvezett ujság-papírosba való lassúbb vagy gyorsabb beszívódásával lezáródott. A körforgógépeken feldolgozandó jobb munkákhoz használt jobb minőségű papiroknál ez a folyamat nem volt elérhető s ezért a festégyártásra egy igen nehéz feladat megoldása várt. Olyan tulajdonságú festéket kellett alkotni, amely a papíron gyorsan száradjon, anélkül hogy az a feladóhengeren

színes festékek gyártása is most már a festékkémia, különösen a tökéletesített anilinyártás segélyével teljesen átformalódott. Csak így magyarázható meg, hogy a színes nyomáshoz a legalkalmasabb és legmegbízhatóbb színes festékek állanak rendelkezésünkre, mint például a lakk-, citokróm-, fénytelen, duplex-, valamint a mélynyomású-, offset- és másolófestékek egész sorozata. Szóval a különleges festékek minden elképzelhető al-

fajtákban.

A színes ásványfesték alapanyagának előállítását két ásványoldatnak egy testté való összekötésén alapul. Az így nyert anyag egy magában vagy más megfelelő anyaggal összevegyítve, a tulajdonképeni festékalapot képezi. E csoportba való a különféle króm- és összsárgák, párisi-, milori-, kínai- és bronz-kék és az összes krómzöldek. — A másik csoportba tartoznak a különféle lakkfesté-

BUDAPEST LEGKEDÉLYESEBB MULATÓHELYE

I H A T S Z !

E H E T S Z ! T Á N C O L H A T S Z !

A B A J O R S Ö R F É S Z E K B E N

B U D A P E S T V I I . K L A U Z Á L - U T C A 8 .

Szedéspélda „A reklámnyomatványokról” című cikkhez. A vignetták a Brüder Butter betűöntőde készítményei

elterülő feséknek oldó- és feladóképességét befolyásolná. Az addig erre a célra használt szikatívok ez esetben felmondták a szolgálatot s ezért új kémiai úton nyert szárítóanyagok után kellett kutatni, míg csak a festéket a célnak megfelelően át nem alakították.

Így jöttek létre idővel a váltakozó mélységű, árnyalatú és graduált felszívó- és száradóképességű új festéktípusok, melyek a maguk helyén alkalmazva, minket minden tekintetben kielégítettek.

A gyorsajtó, mely az utolsó évtizedek során jelentősen átalakult, már egész más igényeket támasztott a nyomófestékekkel szemben. Például a termelés természetes fokozása (a természetellenes hajsztól eltekintve) a gyorsjáratú nyomógépek üzembeállítását vonta maga után, aminek követelményeihez a festékek is alkalmazkodnia kellett. Azok a régi jó idők, amikor festéket megszokott raktárszám szerint lehetett rendelni, elmúltak, miután manapság nemcsak minden nyomda, hanem majdnem minden valamirevaló jobb munka különleges sajátosságú nyomófestéket kíván.

De nemcsak az eddigi szokványoktól eltérő fekete festékek gyártási módja alakult át, hanem a korlátozott számú, leginkább földnemű nyersanyagok révén a korlátlan felhasználhatóság tekintetében megbízhatatlan

kek, melyeknek alapanyaga egy többé-kevésbé oldható kátrányfestékanyag, amely alkalmas módon és pedig egy semleges szubsztratumhoz való rögzítése által vízdoldhatatlanná tétetik. E csoporthoz tartoznak az alizarin- vagy krapplakkok, indiai sárga, az összes kék- és viridinlakkok stb.

Mindkét módszer szerint nyert nyers festékanyagot leülepedés után a benne levő idegen anyagoktól való mentesítés céljából nagy kádokban újra átmoszák. Az így most már teljesen tiszta nyers festékanyag rúd-, gömb vagy más alakban formázva szárítórámákba kerül. Teljes száradása után pedig porrázúva dörzsológépeken nyomásra kész festékké készítik ki és forgalombahozzák.

Jó néhány évvel ezelőtt nagy érdeklődést keltettek az úgynevezett duplexfestékek, amelyek iparunkban hosszú ideig divatosak is voltak, de az idő során úgy szólván teljesen eltűntek a használatból, mintha a frappáns hatás, amit ezekkel a festékekkel elérni lehetett, nem is villanyozta volna fel a szakmai köröket.

A duplexfestékek hatása abban rejlik, hogy a kencéhez az állandó, oldhatatlan festékanyagon kívül olajban oldódó anilinfestékanyagot kevernek, mely rövid időn belül szublimál, azaz rendes keretéből távolodik,

vagyis a nyomás felületén diszkrétan elterül és eme kiválása által a klisényomatnak összhangját emeli, tökéletesíti: kétszínűnek tünteti fel.

A fénytelen festékek jellegzetessége csak akkor domborodik ki teljesen, ha fénytelen felületű papírt használunk. Egészen gyenge kencével való előállításuk folytán azonnal beszívódnak a papír szövetébe, úgy hogy a tulajdonképeni festékanyag a papíron minden parányi fény nélkül, úgyszólván élettelenül fekszik, ami a közönségesen kevert festékeknel nem tapasztalható.

A másolófestékekkel való nyomás hajdanában »specialitás« volt, mert azt — gondolható, mily körülményességgel — csak egyetlenes hőmérséklet mellett lehetett feldolgozni. A festékkémia ezt a nehéz problémát a mi előnyünkre nagyszerűen megoldotta. Több irányban való kísérletezés után aránylag könnyen feldolgozható másolható festékekkel rendelkezünk. E festék feldolgozása körül itt-ott még felmerülnek ugyan akadályok, mint pl. a festékeknek a hengereken való túlgyors száradása, amit inkább a festékhez használt alkalmatlan nyersanyag (különösen az anilin) okoz s nem a szakszerűtlen kezelés, amint azt a legtöbb esetben a gépmester rovására igyekeznek írni. Igaz, hogy a természetes tulajdonságai folytán gyorsan száradó másolófesték feldolgozása nagy körütekintést kíván, de kellően gyártott festéknél kellemetlen zavarok csak ritkán fordulhatnak elő.

A nyomtatástechnika terén a legnagyobb forradalmat a mélynyomás idézte elő. Ez az utolsó tíz esztendő legkimagaslóbb találmánya, amit *Mertens* tanárnak köszönhetünk.

A mélynyomás technikájával 1913-ban a müncheni »Lehrkurs für Reproduktionstechnik« iskolapadjain ismerkedtem meg s arról a szaklapokban már részletesebben is írtam. A mélynyomás a festékgyártást új, eddig nem ismert feladatok elé állította. Az eddigi nyomdafestékeknek a mélynyomáshoz való festékekkel semilyen közös vonásuk nincsen.

A nyomdafesték, mint tapadó, többé-kevésbé tömör anyag ismeretes, a mélynyomású festék pedig minden tapadóerő nélkül folyékony anyagot képez. A mélynyomású lemeznek különböző, sekély mélységű fokozatai olyan finom, puha, de tartalmas festéket kívánnak, amilyent a magasnyomásnál mellőzhetünk. E célból

szükségessé vált a máskülönbön is csak kémiai lerakódás útján nyert festékanyagot, a szokásos és szükséges száradási és később dörzsölési processzus mellőzésével, persze a szükséges kötőanyagok segítségével, közvetlenül felhasználni, miáltal a vízben oldható, ú. n. vizenyős mélynyomású festékek létesültek. Később tértek át a szintén e célra szolgáló úgynevezett olajos festékek előállítására, melyeknek alapját, az alapfestékanyagon kívül, folyékony szénhidrátban oldott lakkoldatok képezik. Mivel a mélynyomású körforgógép gyors járata úgy a festékben lévő víznek, valamint a szénhidrátnek az elgőzölgésére elég időt nem enged, a már megnyomott papíros fűtött hengereken át teszi meg a további útját.

Az utolsó esztendőknél további újdonsága az »offset« (közvetett) nyomás, amely nyomtatási eljárásban úgy a könyomásnak, de nem kevésbé a könyvnyomásnak is, nagy vetélytársa támadt. Az offsetnyomás: a nyomóformáról gumiáthuzatú hengerre átvitt festékek átvitele a papírosra. Ennek a közvetett eljárásnak elve részben a festékmegosztás lehetőségében is található fel, amennyiben az átvitt festék réteg a nyomtatás processzusa alatt szintén megoszlik, úgyszólván kettéhasad. Ezen az elven alapuló nyomtatási eljárás természetesen más, úgy anyagban, összetételben, valamint tulajdonságban is más és pedig: abszolút tartalmas, tömör, de nem merev festéket kíván, mely nehéz feladatot a mindig előrehaladó festékgyártók közmegelegedésre oldották meg.

Mielőtt valamely festéktípus a festékgyárat elhagyná, vagyis mielőtt forgalomba kerülne, minden irányban felhasználhatóság, szaporaság és fényállóság tekintetében gyakorlati próba alá esik, mely célnak minden valamirevaló festékgyár egy tökéletesen berendezett kísérleti nyomdát tart üzemben. Itt alapos megvizsgálás után elsőnek nyer megállapítást az, hogy a kész festék mily mértékben felel meg a gyakorlatban nyomásképesség, (különféle papírfajták), száradási folyamat és egyéb tekintetek figyelembevételével.

Ezen — bár csak vázlatosan, úgyszólván elméletileg — lefektetett tények is eléggé bizonyítják, hogy a festékgyártók nem összetett kezekkel nézték a múltó évtizedeket s hogy technikánk fejlődése körül nekik is kijutott a munkából.

Fuchs Zsigmond

A szedőgépek jókarbantartása

lyan fontos, ha ugyan nem fontosabb a kifogástalan teljesítmény eléréséhez, mint maga a jó gépszedő. A gép jókarbantartásáról nagyon sokat lehetne mondani, de itt csak a legnélkülözhetetlenebb dolgokról lesz szó, hisz a gépszedőt, amikor a szedőgépen ki képezik, legtöbbször amúgyis figyelmeztetik teendőire ezen a téren.

Tudni kell, hogy minden helyet, amely valamely másik géprésszel súrlódik, *olajozni kell*. Az új gépszedőnek megmutatják a helyeket, amelyeket olajozni szükséges. Az olvasztótégelyhez közel levő lyukakat naponta, a távolabbi részeket hetenkint. Ha sorban haladunk az olajozókannával, nem felejtünk el egy olajozandó helyet sem, míg ha ide-oda olajozunk, rendszerint kihagyunk egyes helyeket. Túlságosan sem szabad

olajozni. Minden hely, amely a matricákkal érintkezik, szigorúan tisztán tartandó, tehát ezeket olajtól is meg kell kímélni. A piszkos matricák hátráltatják a munkát, a poros és ólomforgácsos gép ezenkívül rossz benyomást tesz a szemre is.

A rendelkezésre álló napi tisztogatási idő nem elegendő a gép jókarbantartására. Ezért arra kell felhasználni minden kis időt, amit az üzemi viszonyok itt-ott nyújtanak, hogy pótoljuk, amit lehet. Ha az üzemi viszonyok a tisztogatási idő meghosszabbítását nem engedik meg, hiszen a gépek többnyire túlterheltek, s akkor takarékos munkabeszorítással és rendszeretettel az adott időből kell kitalálni a teljes tisztogatásnak.

Hogy a gépet üzemképességében megtartsuk, a tisztogatási munkával nem szabad takarékoskodni. Ha például az olajozás elégtelensége folytán a gép rongálódik, vagy a matricákat nem tisztogatják rendszeresen és zavarokat idéznek elő, akkor ezt a takarékos-ságot drágán fizetjük meg. Jobb megelőzni a gép és a matricák bepiszkolódását azzal, hogy rendszeresen tisztogatunk és nem várjuk meg, míg »érdemes lesz tisztogatni«. A tiszta gép különben is kellemes benyomást tesz a gépszedőre és ilyen gép mellett több kedvvel is lehet dolgozni.

Naponta egész sorát a munkának kell elvégeznünk: az olvasztó közelében való olajozást, a matricacsatornák és a kizáróékek, valamint a gép általános tisztítását. A kizáróékek tisztítása leggyorsabban úgy végezhető el, hogy egy deszkára nemezt vagy posztót feszítünk és azon ledörzsöljük az ékeket.

Az olvasztótégely közelében levő olajozónyílásokat célszerű kis fadugókkal elzárni, nehogy

azok az olaj gyors beszáradása következtében és a beléjük kerülhető ólomszilánkokkal betömődjenek, amit azután nehéz kikaparni. A kazán mögött levő két olajozólyukba azonkívül minden szombaton este néhány petróleumcseppet kell beönteni, hogy az hétfőig a beléje került piszkot eltávolítsa.

A matricacsatornákat a rendelkezésre álló rövid idő alatt nem lehet alaposan kitisztogatni, ha azonban egy erre a célra fenntartott rongydarabbal a csatornákat futólagosan átöröljük és a rugóhidat a vele szemben elhelyezett vezetőrugóval együtt alaposan megtisztítjuk, akkor ez elégséges, mert így a piszok le sem rakódhat.

A benzinnel való tisztogatástól óvakodni kell. Valódi jó benzinnel lehetne ugyan tisztogatni, de hol van most ilyen? Olyan anyaggal, amely ragadós nyomatokat hagy maga után, ne tisztítsunk, mert az biztosan kellemetlen zavarokat idéz elő. Ügyelni kell a gyűjtőszánra s a rajta levő fékre is. A szán érintkezési felületeit nem szabad olajozni, mert ez csak megnehezíti a szán mozgásait, ellenben grafitallal kell azt tisztára dörzsölni. Ritkán szövött tisztítórongy sarkába kevés grafitot kell tenni és az így képzett párnával kell a szán útját naponta, vagy szükség esetén dörzsölni. Ha így járunk el, nem lesz panasz

zavarokra és a szánt sem kell gyakran levenni, amint ez az olajozásnál szükséges.

Ha ezeket a munkákat naponként lelkiismeretesen elvégezzük, még marad néhány percnyi idő a hetenként egyszer elvégzendő munkákra. Amiket elmondtunk és még elmondandók vagyunk, természetesen olyan üzemekre vonatkoznak, ahol a gépszedőnek magának kell a gépet rendben tar-

M E G H I V Á S

A HÓDMEZÖVÁSÁRHELYI
JÓTÉKONYSÁGI EGYESÜLET
HANGVERSENNYEL
EGYBEKÖTÖTT

E S T É L Y É R E

MELYET 1922. ÉVI
FEBRUÁR HÓ 19-ÉN VASÁRNAP
ESTE 9 ÓRÁKOR RENDEZ
A POLGÁRI TÁRSASKÖR
DÍSZTERMÉBEN.
BELÉPŐDIJ
SZEMÉLYENKINT
100 KORONA.

*

A Brüder Butter betüöntöde Drezda, Ohio kurzívja, díszítő anyaga és vignettája

tani, de nagyon jól teszik a szedőgépszerelők is, ha a tisztogatásban rendet tartanak.

A hétfő azzal van elfoglalva, hogy a vasárnapon át petróleumban és olajban ázott *kizáróékeket* szárazra dörzsöljük. Nem szabad a nedves ékeket, hogy gyorsabban száradjanak, benzínbe fektetni. Az ékeken egy leheletnyi olajat hagyhatunk, hogy könnyebben csússzanak és megóvjuk olomlerakódástól. Benzinnel való lemosásnál ez az olajréteg eltűnik és a célt nem érjük el. Ezért helyes, ha az olajozást *kedden* végezzük el. Célszerű, ha *szerdán* az excentereket és a frikciókat megtisztítjuk. Ekkor ugyanis a felesleges olaj már eltávozott a nyílásokból és így letörölhetjük mindenünnen az odagyülemlt olajat. *Csütörtökön* az ékszekrényt kell kitisztogatni, míg *pénteken* az osztószerkezet kerülhet sorra. Nem szükséges szétszedni, elegendő, ha széles ecsettel megtisztítjuk. Mindenekelőtt a csiga-grádcra netán rákerült olajat kell letörölgetni. Ezenkívül pénteken még a dugattyut is kivehetjük és megtisztíthatjuk, hogy *szombatra* csak a matricacsatornák alapos megtisztítása maradjon. Így elosztva, lényegesen megkönnyítjük a munkát.

Vannak még hosszadalmasabb tisztogatási munkák, amelyeket ezeken kívül itt-ott el kell végezni. Ilyenek: a gumihengerek mosása, a kis excenterek olajozása, tisztítása és a többi; az ezekre fordított időt a jobb munka lehetősége megtéríti. Sok nyomdában elhanyagolják a szedőgépeket, amelyek jókarbantartására, különösen manapság, nagy súlyt kellene fektetni.

A gépszedőnek is fokozott óvatossággal kell ma eljárnia, mint azelőtt, amikor a pótlás könnyű és olcsó volt. Ha zavar van, nem szabad mindjárt a csavarhúzóhoz nyúlni. Csak ha biztos benne, hogy a csavarással célt ér, szabad az egyes

részeket ide-oda állítgatni. Az osztási zavarnál sem szabad mindjárt az osztórudat vagy a matricaraktárt másképp állítani. Ha addig jól ment a munka, nem tételezhető fel, hogy ott a hiba. Sokkal inkább valamilyen piszok kerülhetett bele az osztószerkezetbe. Ha a raktár bejárata a megigazítással jobban egyezik, ki tudja, nem tolódik-e el ezzel a kijáratnál? A csavarokat jól kell kezelni. Csak hozzáálló csavarhúzóval szabad hozzájuk nyúlni, különben kikopik, kiszélesedik a nyílásuk és a csavarhúzó többé nem fogja. A csavarhúzót ne csúsztassuk le a csavarról. Biztos kézzel fogjuk meg azt. A csavarokat itt-ott meg kell vizsgálni, nem lazultak-e meg. A csavarhúzót nem szabad vésőnek használni, mert akkor hamar vége lesz. Ha a csavarhúzót reszelni kell, ne reszeljük élesre. Zavar esetén ne kalapáljunk mindjárt, hanem óvatosan keressük meg a zavar okát. A reszelővel is csinján kell bánni, mert amit egyszer lereszeltünk, már nem ragaszthatjuk vissza. A gépet ne használjuk üllőnek, mert minden része finoman és pontosan van kidolgozva.

A gép jókarbantartása nem annyira a rája fordított időtől függ, mint inkább szedőjének értelmességétől, aki idejét jól tudja alkalmazni.

Németből: H. S.

M ű v é s z e t

A KÖNYVNYOMTATÁS FORRADALMA

Hogy a könyvlapokon a betűk sorban egymásután és egyöntetűen következzenek, az körülbelül Gutenberg óta megszokott dolog, de az olasz futurizmus apostola, Marinetti már bejelenti, hogy ezzel a szokással szakítani fognak és forradalmasítani fogják a könyvnyomtatást. Ezt ő úgy képzei, hogy egyazon oldalon három vagy négy szint és hús különböző betűtípust fognak

WÖRNER J. ÉS TÁRSA GÉPGYÁR RT

NYOMDAI GÉPEK
GYORSSAJTÓK

Telefon 14-69. 61-90

ROTÁCIÓSOK
KÖNYOMDAI SAJTÓK

GYÁR ÉS IRODA BUDAPEST V, VÁCI-ÚT 48

a szükséghez képest alkalmazni. »A parádés felvonulás mai unalmas korrektségével szakítunk és a szedést a szöveghez, a tartalomhoz fogjuk igazítani« — mondja harcias proklamációjában az olasz költő. Ez más szóval annyit jelent, hogy a szentimentális szerelmi történetet ezentúl rózsaszínnel, a vad féltékenységtől csöpögő rendőri hírt ágaskodó szedéssel és bikavérszínnel kell majd nyomtatni. S ha a dolgok így fejlődnek tovább, a megszokott fekete festék jóformán csak a halálozási és a vásárcsarnoki hírek számára marad meg, de az utóbbiak elevenségének fokozására a káposztahegyrendszert kell majd a sorszedésnél követni. Így majd csak megelégszik valahogyan ezzel az »eleven-séggel« az olasz szépségapostol, aki keservesen panaszkodik »a mai bornírt szedésmódról, amely csupa papirfecserlés, csupa unalmas fehér foltot hagy s ezért mindig hányingert vált ki az olvasóból«. (Szedő! Kérem ezt az utolsó mondatot szökőkút formájában szedni.)

A REKLÁMÍRÁS. Mióta a művészi írásnak jelentőségét felismerték és a grafikai szakoktatásban az egyéni kézvonásnak az ő helyét biztosították, azóta egyre sebb példáival találkozunk az írásművészetnek. Az acéltollal, a náddal, ecsettel való írásnak s betűvetésnek igen szép példáit lehet ma már látni, de — sajnos — leginkább csak a könyvművészetben. Az iniciálétól a záródíszig mindenben egységes hatású könyvoldal természetesen a betűstílusban is megteremti az egyéni érvényesülés mellett a jó olvashatóság feltételeit. Ámde a modern reklámírásnak nem látni annyi jó és tetszetős példáját, mint a művészi könyvírásnak. Ennek talán az az oka, hogy grafikusaink ilyenmű munkáikon hol a közönséges írás, hol a könyvírás típusaival dolgoznak. S míg az első az elröppenő manának, az utóbbi a tartós jövőnek szóló írásmódot kíván, addig a reklámírás inkább a kettő közt középutt áll és első kelleke a jó olvashatóság mellett a feltűnés-keltés. Ez pedig nem könnyű dolog. A másik dolog, amit plakát- és reklámíróink szem elől tévesztenek, a környezethez való alkalmazkodás, a számotvetés színnel és vonalakkal, amelyek az írás közelébe esnek. Mindenekfelett azonban azt az ízléstelen és dísztelen írásmódot kell elkerülni, amely a mi reklámtábláinkon és plakátjainkon is szerte dívik, amely egy hirtelen divatossá lett írást sokezer helyen alkalmaz s ezzel unottá, érdektelenné teszi a reklámot.

K i á l l í t á s

FÉNYKÉPKIÁLLÍTÁS. A Magyar Amatőr-fényképészek Országos Szövetsége a Magyar Művész-fényképezők Klubjának bevonásával művészi fényképkiállítást rendez az Iparművészeti Múzeum egyik termében. E kiállítás alkalmából legelőbb is felmerül az elvi kérdés, vajjon mi a fényképezés feladata, milyen irányban kell haladnia, hogy természetes rendeltetésének megfeleljen. Vajjon az-e a célja, hogy a grafikai művészetek hatását minél jobban megközelítse,

hogy esetleg egy magas fokon már csak szakértő tudhassa megállapítani, hogy a kezében lévő lap mezzotinto-e, lavirozott tusrajz-e vagy pedig preparált finom rajzpapírra átvitt és egyéni módszerekkel megretusált fénykép? E problémát felállítottuk, miután amatőrjeinknek — a jelen kiállítás tanúsága szerint — túlnyomó része az úgynevezett »festőiség« jegyében dolgozott »tónusok« és »valörök« elérésére törekszik és mert úgy látszik, hogy a csalódásig hű *grafika-utánzás* a legfőbb célja. Meg kell állapítanunk tehát a következőket: igenis láttunk a kiállításon »csalódásig hű« grafikus-fényképeket, melyek azonban művészi szempontból legfeljebb gyenge közepes grafikai munkák nívóján állottak. De tovább megyünk: feltételezzük, hogy igaz művészlelkű fényképészek igazi művészi értékű grafikát utánzó fényképeket tudnának produkálni; ebben az esetben azonban ugyanannyi fáradtsággal készíthették volna el grafikájukat a fényképezőgép segítségével nélkül; vagy ha a gép segített is, a segítségnek már számba se jövő csekély a jelentősége. Mindenesetre a művészi munka erkölcsi értékét növeli, ha minél kevesebb mechanikus technikai segéd-eszköz igénybevételével készül. Úgy hisszük, a fényképezés feladata nem a »festőiség«-ben rejlik. Fényképezni azt és úgy kell, amit és ahogy festeni nem lehet. Tudjuk, hogy a művészet célja nem a valóság visszaadása. De a fényképezés célja az. És véleményünk szerint a legjobb fényképész az, aki az *objektív* — a lencse — útjából egyrészt a legtöbb, *atárgyilagosságot zavaró* körülményt kiküszöböli, másrészt a legtöbb, *a tárgyilagosságot támogató* eszközt bekapcsolja. A túléles, túlsok részletet rögzítő fénykép ugyanolyan kevésbé tárgyilagossá, mint az indokolatlanul elhomályosító, a tömegeket és a körvonalat indokolatlanul szétmosó fénykép. Így a tájfényképészet célja a táj struktúráját, egyéni jellegét minél hívebben visszaadni, minél körültekintőbben megrögzíteni a tájat úgy, hogy ne a fényképész festőiesítő törekvése, hanem a táj karaktere domborodjon ki. Aminthogy a festészeté nem az, úgy a fényképészet legfőbb törekvése az *anyagszerűség* legyen. A szikla legyen szikla, a

HANS WUNDER

G. m. b. H., Berlin-Wilhelmsberg

K Ö - É S K Ö N Y V N Y O M D A I
F E S T É K G Y Á R

Fekete és színes festékek. Könyvkötőfestékek.
Legjobb minőségű „Germania“ hengeranyag
Különlegességek:

„Gloria“ festékelőanyag,
meggátolja a festék lehűződését.
Fénykék „Perga“. „Seccol“ gyorszártóanyag.
Wunder-fekete, fénylik és gyorsan szárad.

Vezérképviselőség és egyedüli raktár:

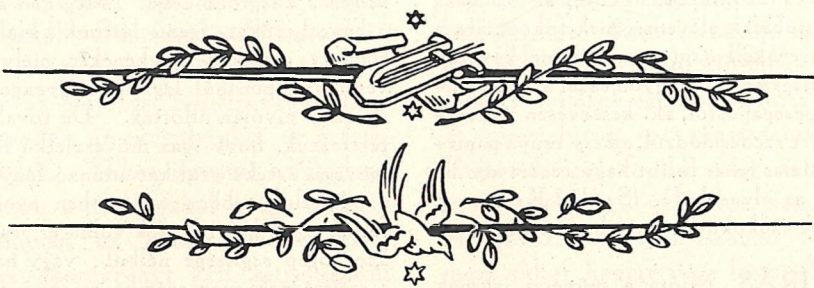
GOLDSTEIN ADOLF UTÓDA
Budapest VII, Kazinczy-utca 32.
Telefon József 123-95

föld legyen föld, az ég legyen ég, a fa pedig fa legyen, a hús legyen hús. A portréfényképészet az arc szikár strukturáját és az ábrázolt ember egyéni kifejezését adja vissza, tehát igazi tárgyilagos valóságot adjon. — A fényképészetnek óriási megoldatlan feladatai vannak, területek, melyek megművelése elsősorban éppen lelkes, fáradságot nem kímélő, komolyan dolgozó emberekre vár, amilyen amatőrjeink közül bőven akad. Ez a feladat, melyre két évvel ezelőtt már ugyane lap

hasábjain utaltunk, a reprodukció céljára alkalmas, könnyen sokszorosítható, a klisétechnika kívánalmaival számoló fényképészet volna, tehát a képes folyóiratok, művészet-történeti kiad-

ványok és a képeslevelezőlapipar szolgálatában álló fényképészet. Már pedig, hogy a mi fényképészeink érdeklődését mennyire kevésbé érinti ez a probléma, a legszomorúbban a kiállítás illusztrált katalógusa mutatja, melynek reprodukciói úgy a klisérozás, mint a nyomdatechnika szempontjából mindenképpen ellentmondanak nemcsak a művészet, de még a használható ipar fogalmának is. Ha tehát a jelen kiállítás — véleményünk szerint — nem az egész vonalon produkál jelentős eredményt, úgy ennek oka elsősorban nem fényképészeink tehetségén, hanem helytelen beállításán múlik. Mindenesetre rendkívül dicséretes, hogy ízléstelenség — egynehány ex-librisül szolgáló női akttfénykép kivételével — e kiállítás keretén belül nem található. Ezzel szemben egy sor fénykép az általunk felsorolt szempontokból is legkomolyabb értéket jelent. Így kitűnő fényportrét produkálnak az amatőrök közül *Gerő László, Szakál Géza és Vydarény Iván*; az esős utca hangulatát pompásan visszaadja *Bartucz Endre* »Konflis«-a és szolid arcképeket állít ki *Csabai Úy Kálmán*; *dr. Gerlai Károly* »Temető«-je elmegy a festőiség megengedett határáig. A hivatásos fényképészek munkái közül kiválnak: *Balogh Rudolf* »Erzsébet-híd«-ja és *Csillag Erzsébet* »Anonymusa«, *Székely Aladár* portréfajecái, *Pécsi József* aktjai és *Máté Olgának* egy aktja, mely a kiállításnak tán legművészibb képe — fényképészeti szempontból. *Rabinovszky Mária*s

Reibetanz-vignetták a Brüder Butter drezdai betüöntödétől

munkákat mutatott be az érdeklődőknek, amilyent eddig alig láttunk Budapesten. Az efféle kiállítások rendszerint a pedagógusok és gyermektanulmányozók örömei szoktak lenni, ezúttal a művészet barátaihoz szóltak. Tehát mindenkihez, akit a tehetség, a művészi géniusz suhogása gyönyörködő tisztelettel tölt el. Nem minden rajz volt művészet, ami e kiállítás több ezer rajzlapján jelentkezett. De mindben a spontán felragyogó öröm volt meg, amely a legtisztább szere-

tettel nyúl a ceruza után, hogy megindultságát kifejezze. Külön a fiúk s külön a lányok: egy-egy zárt világ. A fiúk csupa aktivitás, mozgalom, utcakép, technikai fogékonyság, repülés, harc, ágyúk, töm-

megmozgatás. Formáikon, vonalvezetésükben szinte vibrál az élet szeretete, mely nem riad meg torzításoktól, elgondolt, elképzelt helyzetektől, egészen furcsa kompozícióktól és egy ősi ritmusérzéstől, amely ott a legőszintébb, ahol a legvadabb. A lányok viszont csupa művészi intelligencia. Zárkózott lelki élet, romantikus vagy ultraelegáns hajlandóságokkal. Tündérek, rózsabimbókirálynők és shimmy-angyalok, hihetetlen finomságú virágok és táncrendek. A legtöbb gyereken észrevehető, hogy apja vagy közöles atyjafia művész és ennek nemcsak környezete, de művészi kezevonása is nagy hatással van rá. Igen érdekes azt is megfigyelni, hogy az élet naiv — tehát művészi — megérzésében a vidéki fiúk határozott fölényben vannak a nagyvárosiak felett, akik zsonglórügységgel bánnak a rajzónnal, de a látásuk nem tiszta, a modoruk sokszor modorosság. Kivételes nagy tehetség is akad egy-két tucatra való, bár úgylátszik, hogy a rendezők a gyermekkor felső határát nagyon is kitolták, mikor 16—21 éves »gyermekeket« is ide sorozták. Roppant érdekes volt a mai és régi magyar festészet és szobrászat jeleseinél ifjúkori munkáiból összeállított teremben járni. Talán mondani sem kell, hogy a régiek szerénysége a mai fiatal titánok törtető képtömege mögött mennyi igazi gazdagságot rejtegetett. A kilencéves Székely Bertalan az ő pár portréján már istenáldotta nagy művész, a patétikus hazafiságtól dagályos szobrász akkor is az volt, mikor tizenöt éves korában történelmi tablót festett. Egyáltalában: nincsenek is tehetséges gyermekek és tehetséges felnőttek, csak tehetségek vannak, akik gyermekeikben dadogva mondják el azokat a gyönyörűségeket, amiket belül éreznek.

TEHETSÉGES GYERMEKEK RAJZAI.

A Gyermektanulmányi Társaság egy szokatlanul nagy és nívós kiállításon a Műcsarnokban olyan művészi

K Ö N Y V K Ö T É S Z E T I
 váznak, grádlí, moleskin, márványpapírok, színes borítópapírok és az összes könyvkötészeti anyagok kaphatók a FREUND-BARÁT-féle grafikai szaküzlet és papírnagykereskedésben Budapest V, Országház-tér 4. Tel.: 82-35

AZ ERNST-MÚZEUM, Tizennégy kis terem roskadásig megrakva a magyar mult relikviáival. A festőművészek, színészek, írók, költők, közöttük Petőfi, különös hangsúllyal emelkednek ki emlékeikkel a múzeum anyagából, de bőségesen akad ott más

láttnivaló is: régi okiratok, könyvek, képek, tépett zászlók, metszetek stb., stb. És mindez magyar vonatkozású. És egy ember hordta össze nagy szeretettel, lélekkel és izzó fanatizmussal. A magyar közelet manapság nem mutat valami üdítő képet, sőt inkább szomorú, szinte vigasztalan tespedés fekszik meg minden. Ime Ernst Lajos nem politizál, nem uszít embert ember ellen, nem szaval hazug és förtelmes tartalmú kendőzött áligazságokat, nem dobál tartalmatlan frázisokat a tömegbe, de dolgozik. Dolgozik és már gyermekkorra óta egyebet se csinál, mint gyűjt. Ez nemcsak pénzkérdés, hanem a lélek dolga, a felajzott akaráté, mely nem engedi, hogy az ember feleúton megálljon és csüggedten visszaforduljon. A múzeum egyebek között egy Corvin-kódexet is őriz, azonkívül Bernhard Strigel német festő Ulászlót ábrázoló festményét, Rugendas kuruc képeit, melyek közül a »Portyázó kuruc vitézek« címmel jelzett kép bármelyik múzeum becsületére válnék, Barend van Orley, Bartholomeus Zeitblom képmásait, Bourguignon »kuruc táborát«, végül egy állítólagos Tintoretót. A múzeum hosszú ideig zárva volt és most, hogy új anyaggal felfrissítve, a magyar festők önarcképeinek gyűjteményével kibővítve újból megnyílik, hisszük, hogy hatékony és termékenyítő tényezője lesz a magyar kultúréletnek.

Bálint

Új betűk és díszek

A BRÜDER BUTTER drezdai betűöntőde új betűi és vignettái. A béke boldog éveiben, nyárvégi és őszeleji hónapokban, úgyszólván naponta hozott a posta újabb és újabb betűöntődei mintafüzeteket és lapokat, amelyek a betű- és díszítményujdonságok egész tömegét ajánlgatták az ilyen divatujdonságokra éhes nyomdákknak. A mai szomorú időkben csak elvétve kapunk valóban új készítményekről egy-kétlapos mintákat, — a füzetes kiadványokat fehérhollószámba vehetjük. Ezért írom, hogy a »valóban új készítmények« ritkák, mert hosszú idő óta csak az elmúlt hetekben kaptunk olyan nagyobb küldeményt, amely tényleg új és korszerű grafikai munkák után készült öntődei ujdonságokat vezetnek be a piacra. A beküldő cég a *Brüder Butter* betűöntőde Drezdából. Küldeménye egy 44 oldalas füzet új vignetták mintanyomataival, egy folióalakú négyoldalas mintalap a cég legújabb betűinek, az *Ohio-Kraft!*-nak előpróbasoraival és mintegy félezerre menő különböző nyomtatvány és füzet, amelyeknek kivitelénél a cég betűit és díszítőanyagait használták. Az *Ohio-Kraft!* — örvendetes meglepetés — részletesebb bírálatát lapunk jövő számára hagyjuk, addig is utalunk fedőlapunk fősoraira, melyeket ebből a betűből szedett sorok után vágtunk ki linóból. (Az eredeti sorokat ugyanis a körülményes vámkezelés miatt nem kaphattuk meg idejében.) A *Brüder Butter* cég másik meglepetése: a »*Die Gebrauchs-Vignette in neuem Gewande!*« (A gyakorlatban használt vignetták újabb változatai) című füzet az új zsánerű vignetták

káprázatos tömegét mutatja be a legjobb nevű és ma legdivatosabb grafikusoktól. A füzetben *Gimpel* 14, *Hahnemann* 36, *Reibetantz* 29, *Matchy* 28, *Mönkemeyer-Corty* 35, *Osang* 24, *Kallista* 21, *Schütze* 8, *Sigríst* 27, *Fuss* 10-féle vignettával szerepel, melyek persze 2—4-féle nagyságban készülnek, túlnyomórésztben galvanoplasztikai sokszorosításban. Szembeszökően érdekesek a *Gimpel* és *Fuss* rajzolta expresszionista vignettái, melyekből kettőt a 186. oldalon mutatunk be (*Gimpel* kétszínű vignettáit később fogjuk gyakorlati feldolgozásban bemutatni). *Hahnemann* vignettáinak jellegzetessége, hogy mindegyik keretbe van foglalva, ami a mai felfogásnak ellentmond ugyan, de rajzainak nagyrésznél indokolt és jó (l. a melléklet 4., 13., 14. példáját, valamint a *fedőlapot*, melynek doboló alakja egy *Hahnemann*-vignetta *nagyítása*). *Reibetantz* tollrajztechnikájú vignettái különösen finom hatású nyomtatványokhoz alkalmasak (l. a 181. oldalon levő meghívót és a 184. oldalon levő vignettákat). Hasonló technikájú, de erőteljesebb a *Matchy*-vignettasorozat, melyből a 179. oldalon elhelyezett reklámcsodula ad mutatóul három; ezek a vignetták nagyrészt éttermi, vigalmi, esküvői, karácsonyi és husvéti vonatkozású ábrák. — *Corty* vignettái inkább családi és sportnyomtatványokhoz alkalmasak s rajzban, felfogásban is újszerűek (l. a melléklet 12. példáját). — *Osang* grafikus munkái egyszerű folthatású, reklámcélokra kiválóan alkalmas vignetták (l. Dénes-hirdetést). — Különösen érdekesek *Kallista* vignettái (lásd a 175. és 177. oldalakon elhelyezett példákat és a melléklet 5. példáját). Van közöttük finom vonalú grafikus munka, mely diszkrét hatású dolgokhoz alkalmas, de vannak közöttük kifejezetten reklámhatású groteszkfigurák is, amelyeknek torzítása alkalmas arra, hogy a rendelő figyelmét percekre lekösse. — *Schütze* vignettái ugyanilyen reklámhatásra számító, izgó-mozgó alakok. — *Gimpel* szelidebb dolgai (l. a melléklet 6. és 15. példáját) is telve vannak markáns vonású alakokkal az ipari, kereskedelmi és sportéletből. — *Sigríst* munkáinak egy részét: a reklámemberkéket olvasóink már régebről ismerhetik lapunkból, ezúttal a melléklet 1., 2., 3., 7. és 10. példában használunk fel néhányat. — *Fuss* sziluettszerű dolgaiból a melléklet 8. és 11. példájában és a 173. oldalon elhelyezett példában mutatunk be három. Igen jó hatású és jól

KÖNYVKÖTÉSZETI
DOBOZGYÁRI ÉS
HAJTOGATÓGÉPEK GYÁRA

PREUSSE & COMP. A.-G.
LEIPZIG

KÉPVISELI MAGYARORSZÁG ÉS
AZ UTÓÁLLAMOK RÉSZÉRE A

FREUND-BARÁT-FÉLE
PAPIRNAGYKERESKEDÉS ÉS GRAFIKAI SZAKÜZLET
BUDAPEST V, ORSZÁGHÁZ-TÉR 4. TELEFON 82-35

használható reklámvignetták. — A bevezető sorokban említettük, hogy a Butter-cég nagymennyiségű nyomtatványt küldött mutatoul. Igen praktikus ez az újítás, mert valóban gyakorlati példákat mutat be rendelőinek. Az ilyen gyakorlati példákban látható igazán az anyag igazi becse és használhatósága. W.

K r i t i k a

ÚJVIDÉKRŐL — a mostani Novisadból — Weizer Mór kolléga küldött be egy csomó nyomtatványt szerb-horvát nyelvű szedéspéldáinkhoz kéziratnak. Nyilvános kritika mellőzését kérte s ha ennek mégsem teszünk eleget: tulajdonítsa önmagának. A mi iránymunkát nem tudja megérteni — írja levélben — s felvilágosítást kér, miért hódolunk a hajlított soroknak? Erre később fogunk részletesen kitérni s most egyelőre elégedjék meg azzal, hogy nem vagyunk el-lenségei a szép munkának akkor sem, ha azt a 10—15 év előtti stílusban szedi. Az ő munkái mind ilyenek: tömbszedés és egyszerűbb léniakeretek. Bizonyos, hogy nem a mi ízlésünk tükröződik vissza munkáin — (majd egy év múlva fogjuk ennek ellenkezőjét megállapítani) —, de azoknak pontos és gondos kivitele minden-estre dicséretet érdemel, s jellemzi a magasabb nivójú nyomdát. Különösen érdekes egy levélpapírja, melynek egész felületét alapnyomattal nyomta át, csak hogy az alapba metszett díszítés jobban érvényesüljön. Ilyen megoldásra még nem volt példa prakszisomban, pedig hát 15 év óta ugyancsak tekintélyes számú nyomtatványt forgattam kezemben. Gondos munkára valának a plakátok is, melyeknek jobbkat a főváros hirdetőoszlopain is ritkán láthatunk. w.

Fuss-vignetták a Brüder Butter drezdai betűöntőéből

kevés szövegűek voltak, ami sokszor nagyban megnehezítette a jó és tetszetős megoldást. Most ezeknek az új »kéziratoknak« nyomán kell irányt szabnunk a jugoszláv nyomtatványok újszerű kivitelének. Ez is hálás feladat, de egyben nehéz is, mert — sajnos — nem rendelkezünk elegendő cirillbetűkészlettel. w.

NYITRA — LENCSE ANTAL. A Szakkör hajdani pályázatain fogalommal vált ez a két név. *Lenkse Antal* — a vidék Spitz Adolffja volt s pályamunkáit kilométermehességből lehetett felismerni precíz és tiszta kivitelük, pedáns adjusztálásuk révén. *Lenkse* kollégánk eme jó tulajdonságát — örömmel állapítjuk meg — nem kezdte ki az idő vasfoga: ma is az, aki volt: a korrallal haladni akaró, folyton csiszoló és a mindenkor szedői divathoz híven alkalmazkodó mesterszedő, aki egyéni stílusát reá nyomja minden munkájára, de nem ragaszkodik hozzá csökönnyösen, hanem okul és szívesen tanul másoktól, de van arra is képessége, hogy minden új stílus keretében meg-

teremtse a maga egyéni stílusváltozásait. Most beküldött munkái is erről tanuskodnak: szereti és okosan alkalmazza a hajlított sort s elég sűrűn. Újabb képességét is bemutatta, amiről eddig nem volt tudomásunk. Munkái között sok a fametszet: plakát, lapfej stb. Kivétel nélkül ezek is jó munkák, noha nem értjük, miért nem inkább linoleumot használ, amely plakátokhoz mégis csak megfelelőbb. Dicsérettel kell még megemlékeznünk a munkák nyomójáról, aki ugyan csak szép és nagy ügyességre valló munkát végzett.

T ö m ö n t é s

ALAPNYOMATLEMEZ ÓLOMBÓL. Az ólomból készült alapnyomatlemez hasonlít egyéb lemezekhez, csak világosszínű gyöngéd tónusokhoz nem használható, mert a nyomásnál pizkolódik. Az elefántontkartonra öntött ólomlapot dörzspapírral le kell simítani, finom tajtkóporral behinteni és nedves, puha ronggyal utána simítani. Hogy a metszésnél az átnyomás ne töröldjék el, az alaplemezt spirituszban feloldott sellakkal kell leönteni, a folyadékot lefolyatni, azután néhány percig a levegőn szárítani. h.

AZ ÖNTÖTT LEMEZEK KIMÉLÉSE. Gyakran tapasztalható, hogy a lemezek már a tömöntőben megsérülnek, mert az öntési függvény (Anguss) levágása után minden alátét nélkül egymásra rakják azokat. Csak amiután a gyalugépen a rendes vas-

ÁTNYOMÓPAPIROSAK,
száraz és nedves, transzparencspapír, Aufstechkarton és az összes litográfiai cikkek kaphatók a FREUND-BARÁT-féle papírnagykereskedésben és grafikai szaküzletben
Budapest V, Országház-tér 4. Telefon: 82-35.

tagságra egyenlítik ki a lemezt, pótolják amit előbb elmulasztottak. Pedig éppen az érdekhátú öntvény karcolja a másik lemez betűit. Mielőtt a lemezeket a gépteremnek adják át, benzinnel kell lemosni azokat, hogy az öntési izzadság eltávolodjék róluk és a nyomásnál a festéket jobban felvegyék. h.

AZ ÖNTÖSZERKEZET időről időre megvizsgálendő, nem változott-e el, ami a készülék erős zárása következtében könnyen előfordul, mert nagy hőségnek kitett vasalkatrészek rendszerint elváltoznak. Ha a vizsgálat ezt mutatja, a készülék legyalulandó, különben az öntvények hibásak lesznek; tudniillik a közepükön gyengébbek, mint széleiken. h.

MATRICÁK KIJAVÍTÁSA. Hibás matricákat könnyen kijavíthatunk olyan ragasztópéppel, amelyet 5 rész iszapkrétából, 3 rész gummiarabikumból és 1 rész kencéből készítünk erre a célra. h.

P á l y á z a t

A SEGÉLYZŐEGYESÜLET meghívópályázata 20 jelige alatt 47 pályamunka érkezett be, melyek közül a bírálóbizottság a szedés és nyomás I. díját az *Extra* jeligéjű munkának (szedte *Sonnenschein Miksa*, nyomta *Bauer Henrik*, Világosság-nyomda), a II. díjat, úgy szedésért, mint nyomásért a *Technika* jeligéjű munkának (szedte *Spitz Adolf*, nyomta *Hofbauer Károly*, Pester Lloyd-nyomda), a III. díjat a szedésért az *Anyaegylet* (szedte *Brezniczky József*, Világosság-nyomda), a nyomásért pedig az *Ünnepeljünk* (nyomta *Bohn Antal*, Ujságüzem rt.) jeligéjű munkának ítélte oda.

I r o d a l o m

Rovatvezető: dr. Benedek Marcell

GULÁCSY LAJOS ÉLETRAJZA. (Lehel Ferenc. *Gulácsy Lajos dekadens festő. Amicus kiadás.*) Gulácsy Lajos művészete nem kapcsolódik egyik aktuális festői irányhoz sem. Nem naturalista, nem is impresszionista, még kevésbé expresszionista. Lírikus festő, kit egy zaklatott, megtépett idegrendszer sugallata ösztökél, serkent alkotásra, nem a jelenségek fogható értékeiből építi fel művészetét, hanem számunkra sokszor idegenszerű elképzeléseinek borús, kaotikus kódéből. E túlfinomult és bizonytalan utakon imbolygó művész életét, tragikumát rajzolta meg markánsan erős, szinte könyörtelen objektívitással Lehel Ferenc. Leírja Gulácsy hanyattatását, küzdelmes vergődését, szomorú hanyatlását, melyet egy ideggyógyintézet bezáruló kapujának csattanása pecsételt meg végkép. Lehel kitűnően jellemzi az embert, a környezetét, úgyszólván korrajzot ad. Számtalan érdekes és jellemző adatot gyűjtött össze nagy szorgalommal, oly intimitásokat

tár fel, melyek ha homályban maradnak, talán örökre elkallódtak volna. Végso ítéletei talán túlságosan szigorúak és önmagát kívülérzi, felette állónak véli azzal a korral szemben, melynek ő is részese és amelyben Gulácsy drámája lejátszódott. De mindenesetre az élet íze, zamata érzik minden, során, nem pedig holt adatok, másod- vagy harmadkézből vett megállapítások kriptaszaga. A könyvet egész sereg reprodukció élénkíti. A tipográfiai szempontból is kifogástalan, izlésesen, szépen kiállított könyv a Globus-nyomda műhelyéből került ki. *Bálint*

K o r r e k t u r a

A MAGYAR NYELV fejlődésének új állomáshoz érkezett: a Magyar Tudományos Akadémia magáévá tette az úgynevezett Wlassics-féle iskolai helyesírást. A könyvnyomtató szempontjából is nagyon fontos lépést tett ezzel előre az akadémia és erre az eseményre lapunk legközelebbi számában különben bővebben visszatérünk. De amit már most kell szövé tennünk, az az a következetlen magatartás, amelyet a napilapok tanúsítanak az immár valamivel *egységesebb* helyesírással szemben is. Az Est szeptember 22-iki száma például hosszabb közleményben foglalkozik a kérdéssel és elismerését fejezi ki az akadémiának. Kérdjük, hogyha az akadémia helyesírását elismerésével tünteti ki, miért nem követi ezt a helyesírást maga is? Említett cikkében is kettőbe írja a vonatkozó névmást: az *akit*, *amit* és a többit. A Népszava is helyesli az akadémia elhatározását, de azért folytatja különködését a helyesírás terén. Minden napilapnak megvan a maga külön helyesírása. Az Ujság például *cz-t* használ, hadnagygal ír és a *kit* szedet. A lapok telve vannak az idegen szavak és kifejezések tömegével és ebben nem kivétel a nemzeti keresztény vagy a keresztény nemzeti sajtó sem. Sőt! Reméljük azonban, hogy ha a hosszú *i*, *ú*, *ü* betűket egyelőre nem is fogadhatják el a napilapok, most már az egységes magyar helyesírás felé fognak törekedni. Érthetetlen, hogy amit minden nemzet sajtója megtehet, azt éppen a magyar nemzet sajtója ne tehesse, tudniillik hogy a lehetőség szerint egységes helyesírást kövessen. De

BERGER ÉS WIRTH

ELSŐ MAGYAR KÖNYVNYOMDAI
FESTÉK- ÉS HENGERANVAGGYÁR

BUDAPEST IX. KER.,
MÁRTON-UTCA 19
TELEFON:
JÓZSEF 6-35 SZÁM

HENGER
OLCSÓBB ÉS JOBB

ÖNTÉS!
A HÁZI ÖNTÉSÉNL

erről majd más alkalommal. Mint feljebb említettük, jövő számunkban foglalkozunk majd az akadémia elhatározása következtében előállott új helyzettel. h.

Feljegyzések

A SEGÉLYZŐEGYESÜLET e hó 15-én ünnepelte meg fennállásának 60 esztendő s jubileumát. Ez alkalomból a magunk részéről is igaz benső szeretettel üdvözljük anyaegyesületünket. Szívből kívánjuk ennek a szép és sok viszontagságon keresztülment egyesületnek, vajha erőteljes fejlődésének a jövőben ne állnák útját kedvezőtlen körülmények. Üdvözetünk mellett azonban nem mulaszthatjuk el az emlékeztetést arra sem, hogy a szakegyesülettel fuzionált Segélyező-egyesületnek e révén a szakoktatással szemben is vannak sürgősen lerovandó kötelességei is.

ÜNNEPELT *amunka* szeptember 17-én, amikor két derék miskolci nyomdafi: *Klein Samu és Ludvig István* ülte meg félszázados termékeny munkásságuk fordulóját. A két ünnepelet nemcsak Miskolcon, de az egész országban kedvelt egyéniség és ennek tulajdonítható, hogy Budapestről is sokan rándultak el Miskolcra, hogy tiszteljük és szeretetük adóját személyesen róják le a jubilánsoknak. Klein Samut még mint a szakirodalom és szakmafejlesztés ügyének egyik legjobb barátját külön is melegen köszöntjük. Ő is azok közé a kevesek közé tartozik, akik a szakmafejlesztés tekintetében életük delén is hűségesen kitartanak ifjúkori ideáljaik mellett. Ez maga is amellett bizonyít, hogy Klein Samu izzig-vérig nyomdász. Ennél őszintébb dicséretet nyomdásznak nem mondhat senki. — A Légrády Testvérek nyomdájában ugyancsak szép ünnepség folyt le szeptember hó 24-én, vasárnap délelőtt. A személyzet öt tagja érte el nyomdászágának ötvenéves határállomását. Ezek: *Barna Ignác, Platschek Ignác, Klein Adolf, Klein Jakab és Hunscha Hugó*. Ebből az alkalomból azokat a munkásokat is megünnepelelték, akik 25 éve álla-

nak a vállalat szolgálatában és pedig: *Fürth Mór* művezető, *Borbély Gyula, Pollák Adolf, Szolcsányi Gyula, Dötsch Róbert, Kiss István, Máté Mór, Till Lajos, Wölzl Ede, Gallina János és Bikits Antal*. A Budapesti Könyvnyomdászok Dalköre — mint mindig — most is kitett magáért. Este a kereskedelmi utazók egyesületének nagytermében művészhangverseny volt, utána tánc. — Nem mindennapos ünneplésben részesült *Pfeiffer Miksa* művezető abból az alkalomból, hogy félszázaddal ezelőtt lépett a nyomdász-pályára. A Grafikus Művezetők Társasköre rendezte helyiségeiben az ünnepélyt. Az ünneplés örömebe valószínűen ürom is vegyülhetett, mert a jubiláns olyan rezignált hangon énekelte meg élete folyását, hogy mindenkit, aki német versét megértette, gondolkodásra készítetett. Aki jól ismeri az életet, az tudja,

hogy a földön keserűségnek is kell lennie, mert különben az ellenkezőjét, az édeset, a jót nem tudnánk érezni. Hogy a keserűség éppen öt érte e pontosan a jubileumán, az csak szomorú. — Az álamnyomda személyzete szeptember 30-án ünnepelte meg 9 szaktársának és 5 szaktársnőjének 50, illetve 60 éves munkás-jubileumát. Az ünnepeleket nevei: *Hercsek János, Ligeti József, Kaul Ágoston, Jung József, Pongrácz Károly, Balogh Mihály, Szathmáry Kálmán, Dobrovsky Lajos, Gerő József, Szeiler Lajosné, Kocsis Istvánné, Schäffer Lőrincné, Menner Anna és Dobrovsky Józsefné*. Az ünnepség a budai vigadó termeiben folyt le a Budapesti Könyvnyomdászok Dalkörének és a Gutenberg Társaság zenekarának és műkedvelő gárdájának közreműködésével. — Az összes ünnepeleteknek igaz üdvözetünket küldjük azzal az őszinte kívánsággal, hogy még sok éven

át egészséggel és jókedvvel bírják a munkát. Mert amíg bírják, még türehető a sorsuk, de ha a munkaszerszám végül mégis csak kiérik a kezükből, lesz-e aki kényeret, hajlékot ad a munka rokkantjainak? Az ünneplés múltó éjszakája után lesz-e derűs aggkoruk? Mintha ünnepelejteinket ezen kérdések is foglalkoztatták volna. De a fiatalok is gondolkozzanak rajta, míg nemkéső.

PÁLYÁZATAINK

1.

Pályázatot hirdetünk *karácsonyi számunk fedőlapjának megtervezésére, illetve szedésére*. A fedőlap lapunk jelenlegi papírnagyságának teljes kihasználásával tervezhető; lehet tiszta szedés, vagy rajzzal kombinált szedés. Szedésvázlatokkal nem lehet pályázni. Szöveg: *A grafikai iparágak fejlesztését szolgáló Magyar Grafika. Szerkeszti és kiadja Biró Miklós. III. évfolyam 10. szám. 1922 december hó. Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest, VI. Aradi-utca 8. Telefonszám 23—45 és 92—70. A »Labor omnia vincit« jelmondatunk okvetlenül alkalmazandó. A fedőlap legfeljebb 3 színben tervezendő. Pályadíj: I. díj 1500 korona, II. díj 500 korona. Jelígével és jelíge s levéllel ellátott pályamunkák 1922 november 10-ig küldendők be lapunk szerkesztőségének (VI. Aradi-utca 8).*

2.

A legközelebbi újévre hozzánk beküldendő *újévi köszöntőlapok közül a három legszebben, legjobban előállított lap készítőjét 500, 300 és 200 koronával jutalmazuk*. Az üdvözlőlapok előállítására vonatkozólag korlátokat nem szabunk, de kívánatos, hogy kivitelük lehetőleg két színben nyomott szedés legyen, mert a döntésnél díjazás szempontjából elsősorban a szedéseket vesszük figyelembe. A pályázaton résztvevő üdvözlőlapokat 2 példányban kell beküldeni s az egyik példány hátlapjára rávezetni a szedő, a nyomó nevét és a nyomdát, ahol készült. A beküldési határidő 1923 január 5-ike. Az újévi lapok szedését kérjük január hó 10-ig állva hagyni, miután a pályanyertes és a jobb kivitelű lapokat eredeti kivitelben kívánjuk jövő évi január havi füzetünkben bemutatni. A pályamunkákat a Magyar Grafika szerkesztőségének címezve (Budapest VI. Aradi-utca 8, Globusnyomda) kell beküldeni.

MELLÉKLETEINK ÉS FEDŐLAPUNK.
 E havi számunk mellékletein lapunk felelős szerkesztőjének *A reklámnyomtatványokról* című cikkéhez tervezett példákat mutatjuk be. A szedéspéldákat, valamint a fedőlapot a cikk írója tervezte és szedőit az egyes példánál külön-külön tüntetjük fel. A mellékletet és a szövegíveket *König Béla*, a fedőlapot *Szarvas János* nyomta, *Retter Illés* művezető irányításával, a tőlük megszokott szakértelemmel és munkaszeretettel.

Budapest, 1922 október hó 10-én

Kiadó *Biró Miklós*
 Felelős szerkesztő *Wanko Vilmos*
 Főmunkatársak *Kun Mihály és Novák László*
 Nyomatja a *Globus Nyomdai Műintézet, VI, Aradi-utca 8*
 a *Gebrüder Schmidt 1-es számú ábrafestékével*
 A kiséket a *Sokszorosítóipar* szállította

A MAGYAR GRAFIKA
 EGYES PÉLDÁNYAINAK ÁRA KÜLFÖLDÖN:

Csehszlovákiában	6 szokol	Németausztriában	2500 o. kor.
Romániában	... 12 lei	Németországban	... 120 márka
Jugoszláviában	... 10 dinár	Amerikában	... 15 cent

Az 1921. évi második évfolyam félévazonkötésben — korlátolt példányszámban — 1000 koronáért kapható (ezenkívül belföldről 52 K, külföldről 112 K portóköltség is küldendő).

Vizsgázott német könyvnyomdász mester

25 éves, nőtlen, magyar állampolgár, a legelső német főiskolákon szerzett szakképzettséggel és kereskedelmi ismeretekkel, legjobb bizonyítványokkal, november 1-re megfelelő állást keres mint üzem- vagy üzletvezető, faktor vagy reklámszakember. *Raimund Kuhn, Leipzig-Reudnitz, Technikum für Buchdrucker, Senefelderstrasse 13-17.*

HENGER-
ANYAGOT

KELLKOMI
Gyári védjegy

LEGJOBB MINŐSÉGBEN SZÁLLIT
KELLNER & KOMLÓS
 VEGYÉSZETI GYÁR
 FABRICĂ DE CHIMICALIE
 SATU-MARE (SZATMÁR)

KÖ- ÉS KÖNYV-
NYOMDÁK
RÉSZÉRE

RAKTÁRRÓL
AZONNAL
SZÁLLÍT

GEBR. SCHMIDT G. M. B. H.
 FRANKFURT A.M. ÉS BERLIN FESTÉK-
 GYÁRÁNAK MAGYARORSZÁGI ÉS AZ
 UTÓDÁLLAMOK VEZÉRKÉPVISELETE

FREUND-BARÁT-FÉLE

PAPIRNAGYKERESKEDÉS ÉS
 GRAFIKAI SZAKÜZLET
 BUDAPEST V, ORSZÁGHÁZ-TÉR 4
 TELEFONSZÁM 82-35

MINDENMÉJ KÖ- ÉS KÖNYVNYOMDAI,
 KÖNYVKÖTÉSZETI, VALAMINT ÜZEMI
 ÉS BERENDEZÉSI CIKKEK RAKTÁRA

Raktáron tart mindennemű papírmínőségeket

HARTMANN VILMOS
PÁPIRKERESKEDELMI
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

BUDAPEST VI, EÖTVÖS-UTCA 9

Képviseletek:

Leykam-Josefsthali Rt.

Rózsahegyi Celluloze- és Papírgyár Rt.

Heinrichsthal Papírgyári Rt.

Roeder Gusztáv és Társa

Pitteni Papírgyár Rt.

NYOMDAI ÉS KÖNYVKÖTÉSZETI
GÉPEK ÉS MINDEN REND-
SZERŰ SZEDŐGÉPEK
JAVÍTÁSA

SZEDŐGÉPEK ALKATRÉSZEINEK GYÁR-
TÁSA • SAJÁT GYÁRTMÁNYÚ KIZÁRÓÉKEK
RAKTÁRON • LINOTYPE-MATRICÁK JAVÍT-
TATNAK • ELSŐRENDŰ REFERENCIÁK

DÉNES ALADÁR

OKLEVELES GÉPÉSZMÉRNÖK GÉPMŰHELYE
BUDAPEST V, VÁCI-ÚT 28. SZÁM
(BEJÁRAT KORÁLL-UTCA) • TELEFON 180-98

Bohn & Herber würtzburgi gyorsajtógyár és
vasöntőde magyarországi vezérképviselője

KLEIN ERNŐ
GRAFIKAI GÉPEK ÉS SZERELVÉNYEK
GYÁRA

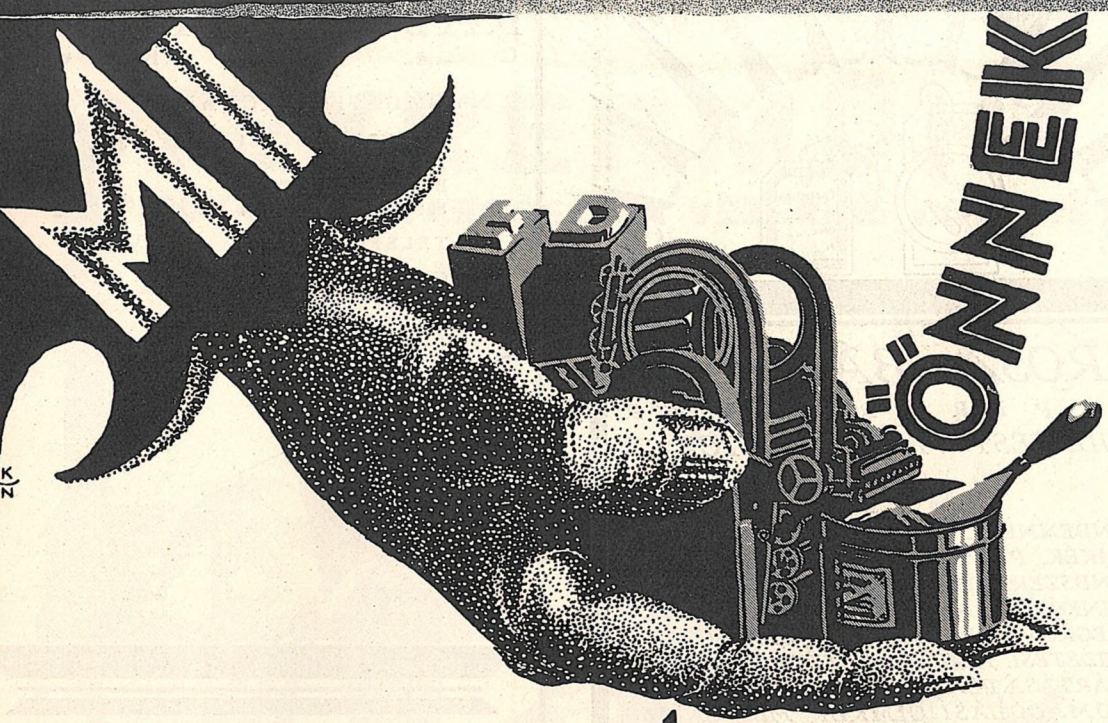
Ideiglenes helyiség:

BUDAPEST
VII, ISTVÁN-ÚT 4

TELEFON:
JÓZSEF 72-39

Autogén-hegesztés * Használt szakmabeli gépeket vesz és becserél
Vidéken és bármely területen gépszereléseket vállal és pontosan eszközöl

ÖNNEK

NYUJTJUK
ELŐNYÖS BEVÁSÁRLÁSAINK FOLYTATÁSA
A LEGVERSENYKEPESEBB ÁRAKAT

KÖNYVNYOMDAI · LITOGRAFIAI
KÖNYVKÖTÉSZETI · DOBOZGYÁRI
GÉPEK **BETŰK** **FESTÉKEK**
ÉS FELSZERELÉSEK · VÉTELÉNÉL

TELEFON: 21-91
NE MULASSZA EL AJÁN-
LATOT KÉR-
NI

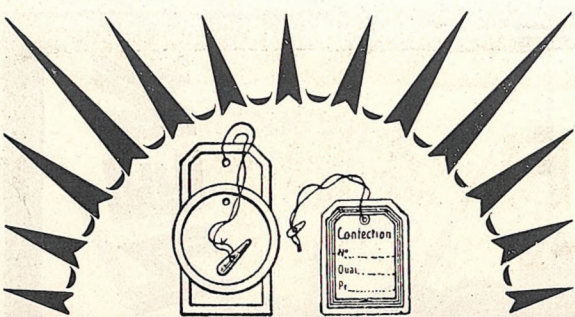
FUCHS & DAVID

GRAFIKAI SZAKÜZLET · BUDAPEST · VI. ARADI · U. 22
ÜZEMEN · KIVÜL · ÁLLÓ · GÉPEIT · ANYAGOKRA · ELŐNYÖS · FELTÉTELEK · MELLETT
BESZERELJÜK

*
M
*
G
*

M
G

GROSZ és BÁNYÁSZ

P A P I R Á R U G Y Á R
BUDAPEST VI, ARADI-UTCA 22

MINDENNEMŰ FÜGGŐ-, ZSÁK- ÉS RAG-
CÍMKÉK, POSTARAGCÍMKÉK, MINDEN
RENDSZERŰ KARTOTHEK. STANCOLÁSI
MUNKÁKAT BÁRMELY MENNYISÉGBEN
A LEGRÖVIDEBB IDŐ ALATT SZÁLLÍTUNK,
KIFIZETÉSI, FESTÉK- ÉS FÜSZERZACSKÓK
GYÁRTÁSA. PÉNZSZALAGOK. ENYVEZETT
CSOMAGOLÁSI CÍMKÉK MINDENFÉLE
NAGYSÁGBAN ÉS MINŐSÉGBEN STB.

KAST ÉS EHINGER

G * M * B * H

NYOMDAFESTÉKGYÁR

MAGYARORSZÁGI
FIÓKTELEPE
BUDAPEST, IV. KER.,
FERENCZIEK-TERE 4
TELEFON: 46-08
GYÁRAK: WIEN,
STUTTGART ÉS
NEW YORK

KÜLÖNLEGESSÉGÜNK: HÁROMSZÍNFESTÉKEK
ÁLLANDÓAN NAGY RAKTÁR
ELSŐRENDŰ FEKETE ÉS SZÍNES FESTÉKEKBEN

JUBILEUM-ÉV 1902-1922

DÖRNER ÉS HEIMBERG
PAPIRÁRU- ÉS REKLÁMCIKKGYÁR
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

BUDAPEST V, SZIGET-U. 38 (POZSONYI-ÚT 4/B) TELEFON 32-63

NAPTÁRAK, NOTESZEK, ÍRÓALJZATOK ÉS ÍRÓMAPPÁK,
DOMBORNYPOMÁSÚ PLAKÁTOK
BRONZUTÁNZATÚ PLAKETTEK, REKLÁMCIKKEK STB.
A LEGEGYSZERŰBB KIVITELTŐL A LEGFINOMABBIG
KÉRJEN AJÁNLATOT!

STEYRERMÜHL

PAPIRGYÁR MAGYARORSZÁGI VEZÉRKÉPVISELETE

RAKTÁRRÓL SZÁLLIT A

FREUND-BARÁT-FÉLE

PAPIRNAGYKERESKEDÉS ÉS GRAFIKAI SZAK-
ÜZLET BUDAPEST V, ORSZÁGHÁZ-TÉR 4. SZ.
KÜLÖNLEGESSÉGEK MŰNYOMÓ-, RAJZ-, PAUZ-,
KRÓM-, PERGAMENTPÓTLÓ- STB. PAPIROKBAN
SÜRGÖNYCIM: FEBARÁT BUDAPEST

TELEFONSZÁM: 82-35

M
G

HORVÁT LAJOS

GRAFIKAI SZAKÜZLET R-T

✦
Szállít
azonnal raktárról teljes

KÖNYVNYOMDAI
KÖNYOMDAI
KÖNYVKÖTÉSZETI
DOBOZGYÁRI

berendezéseket és mindennemű
szerelvényeket :: Gépek
javítása szavatosság
mellett

✦
BUDAPEST VI. ARÉNA-ÚT 80
TELEFON: JÓZSEF 32-03

TELEFON JÓZSEF 126-54

PAPÍR-
NAGY-
KERES-
KEDÉS

GRÓSZ ÉS VIDOR

MINDENNEMŰ
OKMÁNY-,
KÖNYV-,
FAMENTES,
NYOMÓ-,
SZÍNES ÉS
FEDÉLPAPIROK
NAGY
RAKTÁRA
PAPÍR
ÉS
BORÍTÉK
GYÁRI
KÉPVISELETE

BUDAPEST VII, KERTÉSZ-U. 20

V I E R T I E S I I = A I L A I D A I R

JÓZSEF
102-51
102-52
62-49

**LEVÉLBORÍTÉK-ÉS
PAPÍRNEMŰGYÁR**

KÉSZÍT:
MAPPÁKAT ÉS
DÍSZLEVÉLPAPIROKAT
BUDAPEST-IV, FŐVÁM-TÉR-4
GYÁR: IV, MOLNÁR-UTCA-33

MAGYAR
ÓLOMÁRUGYÁR
ÉS FÉMKERESKEDELMI
R.-T.

✧
BUDAPEST
VI. FORGÁCH-UTCA 4
TELEFON 110-45, 176-76

✧
AJÁNlja
GARANTÁLT ÖSSZETÉTELŰ
BETŰFÉMEIT
BETŰÖNTŐDÉK, KÖNYVNYOMDÁK ÉS
TÖMÖNTŐDÉK RÉSZÉRE

✧
ÓLOM, ANGOL ÓN ÉS ANTIMÓN
NAPI ÁRON KAPHATÓ

✧
BETŰFÉM HULLADÉKOT, FÉMSALAKOT ÉS
FÉMHAMUT A LEGMAGASABB ÁRON VÁSÁROL

ELSŐ MAGYAR
BETŰÖNTŐDE RT.

BUDAPEST
VI. DESSEWFFY-UTCA 32.
TELEFON 23-70

✧
Érdekközösségben
a Schriftgiesserei D. Stempel A.-G.
Frankfurt a. M. Céggel

Sima és mintázott rézleániák. Teljes
nyomdaiberendezések. A linotype
szedőgépek befűivel egyező
vágású befűk kézi szedésre
magyar, német, lengyel,
horvát, román, bolgár,
tót, szerb és görög
szedéshez

DIVATOS SZÖVEG-
ÉS CÍMBETŰK

TELEFON
JÓZSEF
2485

KLISÉKET
LEGJOBB

KIVITELBEN.

KÉSZIT A
OKSZOROSITO
IPAR RT
KÉMIGRAFIAI
MŰINTÉZET ÉS
KLISÉGYÁR

BUDAPEST, VIII

TISZA KÁLMÁN-TÉR
6

Független Szemle

Kulturális havi folyóirat
Szerkesztő és kiadó: dr. Czákó Ambró

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest VIII. ker., Baross-utca 3

Előfizetési ára 1922 júliusától kezdve egész
évre 500 K, fél évre 260

GRAFIKAI SZAKÜZLET

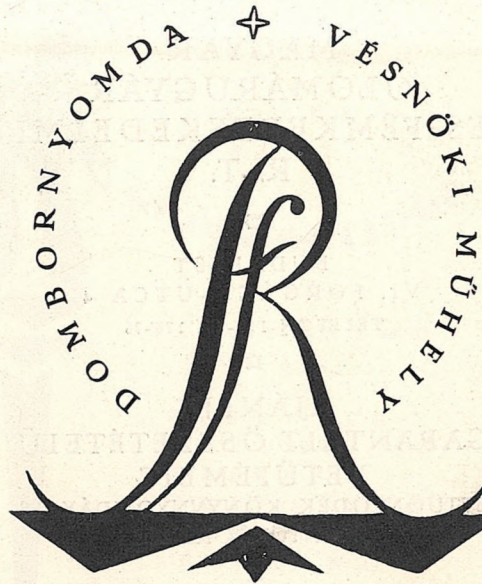
KALLINA ZDENKO

Képviseletek:

Leipzig: Schnelldruckfabrik,
Leipzig: August Fomm, könyv-
röfészeti gépek gyára, Leipzig

**BUDAPEST VIII, MÁTYÁS-
TÉR 16 • TELEFON J. 14-16**

Raktáron az összes grafikai
anyagok, eszközök és festékek.

RÉVÉSZ FIVÉREK

gumibélyegzőgyár
BUDAPEST IV, VÁCI-U. 10

Készít a grafikai szakmához szüksé-
ges metszeteket és dombornyomásokat
TELEFONHÍVÓ 37-09

A VILÁG LEGRÉGIBB ÉS
LEGNAGYOBB NYOMDAI
FESTÉKGYÁRA

LORILLEUX CH. ÉS TSA

Az 1889. és 1900. évi párizsi
világkiállításokon
versenyen kívüli
jury-tag

Festékek a kő- és könyv-
nyomdai, könyvkötészeti,
valamint az összes grafikai
szakmák részére. Henger-
anyagok és hengeröntés

IRODA ÉS RAKTÁR
BUDAPEST IV.

FERENC JÓZSEF-RAKPART 27
GYÁR: BUDAFOKON, BUDAPEST MELLETT

TELEFON 37-58 ÉS 93-29. ALAPÍTÁSI ÉV 1818

11 GYÁR. 40 LERAKAT AZ EGÉSZ VILÁGON

Grand Prix-kitüntetés: Saint-
Louis 1904. évben, Lüttich
1905-ben és Miláno
1906-ban

Másolófesték. Kencék és
olajok. Arany- és ezüst-
festékek. A legjobb minő-
ségű preparált papirosok
könyomdák számára

GENZSCH & HEYSE

B E T Ű Ő N T Ő D E

HAMBURG

MÜNCHEN

MAGYARORSZÁGI
KÉPVISELŐJE

KALLÓS ÖDÖN

GRAFIKAI SZAKÜZLET BUDAPEST
V, WAHRMANN-UTCA 6 • TELEFON 130-17

DRESDENER

SCHNELLPRESSENFABRIK
A-G
COSWIG I. SA.

GYÁRTJA A PLANÉTA-GYORSSAJTÓKAT
ÉS TÉGELNYOMÓ-GÉPEKET, KÉPVISELI
MAGYARORSZÁG ÉS AZ UTÓD-
ÁLLAMOK RÉSZÉRE A

FREUND-BARÁT-FÉLE

GRAFIKAI SZAKÜZLET
ÉS PAPIRNAGYKERESKEDÉS BUDAPEST,

V, ORSZÁGHÁZ-TÉR 4. TELEFON 82-35

UNIVERSAL

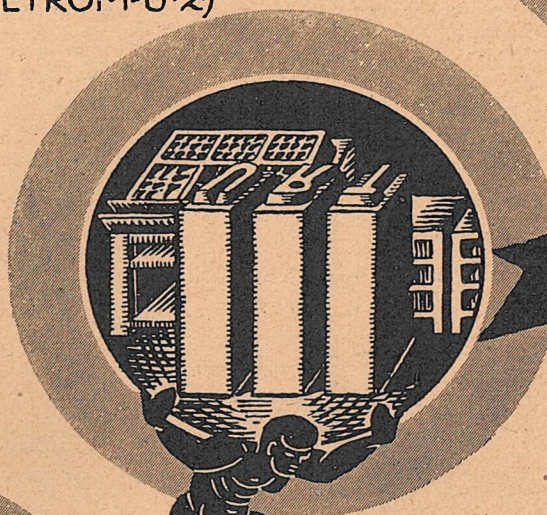
GRAFIKAI SZAKÜZLET RT
BUDAPEST, RÁKÓCZI-TÉR 2
(BEJÁRAT: VIII, SALÉTRÓM-U. 2.)

GÉP

SCHNELLPRESSENFABRIK
FRANKENTHAL (ALBERT
& CIE ACT-GES.) VEZÉR-
KÉPVISELETE

TELEFON
JÓZSEF
48-12

BETŰ

ELSŐ "MAGYAR BETŰÖNTŐ"
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
ÉS A SCHRIFTGIESSEREI
SELLSCHAFT VEZÉR-
KÉPVISELETE MAGYARORSZAG ÉS BALKÁN RÉSZÉRE

FESTÉK

DR. GUSTAW WICKE BERLIN
GYÁRTMÁNYAINAK
RAKTÁRA

ÁLLANDÓ NAGY GÉPRAKTÁR
AZ ÖSSZES PAPIRIPARI
SZAKMAK RÉSZÉRE ÚJ ÉS
HASZNÁLT ÁLLAPOTBAN
JÓTÁLLÁS MELLETT
MINDENNEMŰ FELSZERE-
LÉSI TÁRGYAK JÓ FESTÉKEK

PUSZTAFI ZSIGMOND

RÓNA ÉS PUSZTAFI

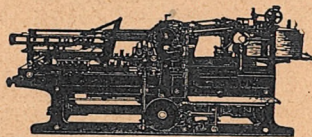
GRAFIKAI SZAK-
ÜZLET BUDAPEST
V. KER., TÁTRA-
UTCA 6. SZÁM

GRAFIKAI GÉPEK
ÉS SZERELVÉNYEK
GYÁRA BUDAPEST
III. BÉCSI-UT 42. SZ.

TELEFONSZÁM 31-43

TELEFONSZÁM 54-48

J. G. Schelter & Giesecke

betűöntőde
vésnöki műintézet
gépgyár
klisékészítő műintézet
Leipzig

Készítünk betűket, díszítő- és rézlénia-anyagot
nyomdák és könyvkötők részére,
dombor- és aranynyomáshoz való véseteket,
plakátbetűket, valamint kereteket fából és fémből,
vonalas, tónusos és többszínnyomáshoz való kliséket,
réznyomatokhoz dúcokat,
a dobozgyártáshoz való mindennemű
szükségleti cikkeket,
továbbá kéltűrés nyomógépeket,
tégelynyomósajtókat és
számozókérszülékeket

Fischer és Méri, Budapest
VII, Kazinczy-utca 27, II/24

BUDAPEST, BÁLVÁNY-UTCA 15
* HAYNALD *
PAPIRKERESKEDELMI RT

ÁLLANDÓ
RAKTÁR MINDEN-
FÉLE NYOMÓ-, IRÓ-,
CSOMAGOLÓPAPIROKBAN
ÉS LEMEZEKBE. BANKPOSTA-
ÉS BORÍTÓPAPIROK KÜLÖNLEGESSÉGE
H. H. ULLSTEIN, LEIPZIG
ÉS EGYÉB NÉMET GYÁRAK
MAGYARORSZÁGI KÉPVISELETE
TELEFONSZÁM: 45-33

GÉPEK, BETŰK, FESTÉKEK, FELSZERELÉSI ANYAGOK

KÖNYVNYOMDÁK, LITOGRFÁIÁK ÉS DOBOZGYÁRAK BERENDEZÉSE

FUCHS DÁVID

GRAFIKAI SZAKÜZLET BUDAPEST VI, ARADI-U. 22 / TELEFON 21-91

HASZNÁLT SZAKMABELI GÉPEKET A LEGMAGASABB ÁRAKON VESZ

Globus Nyomdai Műintézet R-T. Budapest VI, Aradi-utca 8 — Igazgató: Biró Miklós